

אומדן כלכלי של עלות המחיה בישראל

עלות המחיה המינימלית והנורמטיבית בישראל בשנת 2024

לתת | Social Finance Israel

09/2024

אסטרטגיית נתיבים לשני הבדחי

לתת LATET

תוכן עניינים

– עלויות המחיה בישראל 2024 | בצל המלחמה

– עלות מחיה מינימלית ונורמטיבית בישראל

○ מודל עלויות המחיה לתת-SFI

○ ממצאים עיקריים

הביטוח הלאומי נגד הפגיעה בקצבאות: "הקיצוצים צריכים להתבצע ממקורות אחרים - ולא על גבם של החלשים"

ניתוח OECD: ישראל היא המדינה היחידה שבה שכר המינימום נשחק מאז 2019

המע"מ יעלה, הנטו יקטן: ה

כלכליסט 24/7 באוז שוק כלכליסט בארץ נדל"ן עסק משפט רכ

משרד האוצר | ניתוח

פיץ' הורידה את דירוג האשראי של ישראל - וקבעה תחזית שלילית

באוצר מזהירים מגרעון של 7%

גירעון (עודף) תקציבי | בלעדי

המע"מ יעלה, הנטו יקטן: היכוננו לעונה של גזירות

ישראל חדשות דעות ספורט סלבס - ForReal תרבות ובידור אוכל הורו

הבור התקציבי ממשיך להתרחב: הגירעון עלה ל-8.3% מהתוצר

תתכוננו, העלאות מסים נוספות בדרך: באוצר מזהירים מגרעון של 7% ובוחנים צעדים כואבים

כלכלה < כלכלה בארץ

באוצר ויתרו על העלאות מיסים - אך מקדמים צעדים שיפגעו בשכר ונקצבאות

תחזיות בנק ישראל: האינפלציה תעלה, ומה עם הורדת הריבית?

בנק ישראל מעדכן תחזיות: הצמיחה תרד, האינפלציה תעלה, ומה עם הורדת הריבית?

כלכליסט

הקפאת מדרגות המס בימי אינפלציה היא העלאת מסים עם סיכוי קטן שתופשר

בנק ישראל הותיר את הריבית על 4.5% והעלה את תחזיות האינפלציה

בנק ישראל הותיר את הריבית ברמה של 4.5% והעלה את תחזיות האינפלציה

TheMarker

חדשות

סמוטריץ': תקציב 2025 יכלול הקפאת סכומי קצבאות וקיצוץ של 35 מיליארד ש"ח

התחזית של האוצר: הגירעון ב-2025 יזנק ל-5.2% - וזה לא הסוף

השלכות | על קצה המזלג

היבטים כלכליים

מלחמת חרבות ברזל

קצבאות
לנפגעים
ולמפונים

גידול בכמות
ומשך שירות
מילואים

אינפלציה

סביבת ריבית
גבוהה

הורדת
דירוג אשראי

הוצאות
ממשלתיות
מוגברות

גידול בגירעון

הוצאות
ממשלתיות
מוגברות

שחיקה
בשירותים
הציבוריים

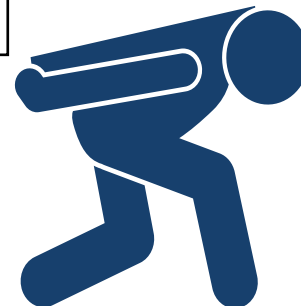
הכבדת נטל
מיסים

הקפאת
קצבאות

- צמצום תקציבים למשרדים
- המספקים שירותים אזרחיים
- הקפאת העלאות שכר
במגזר הציבורי

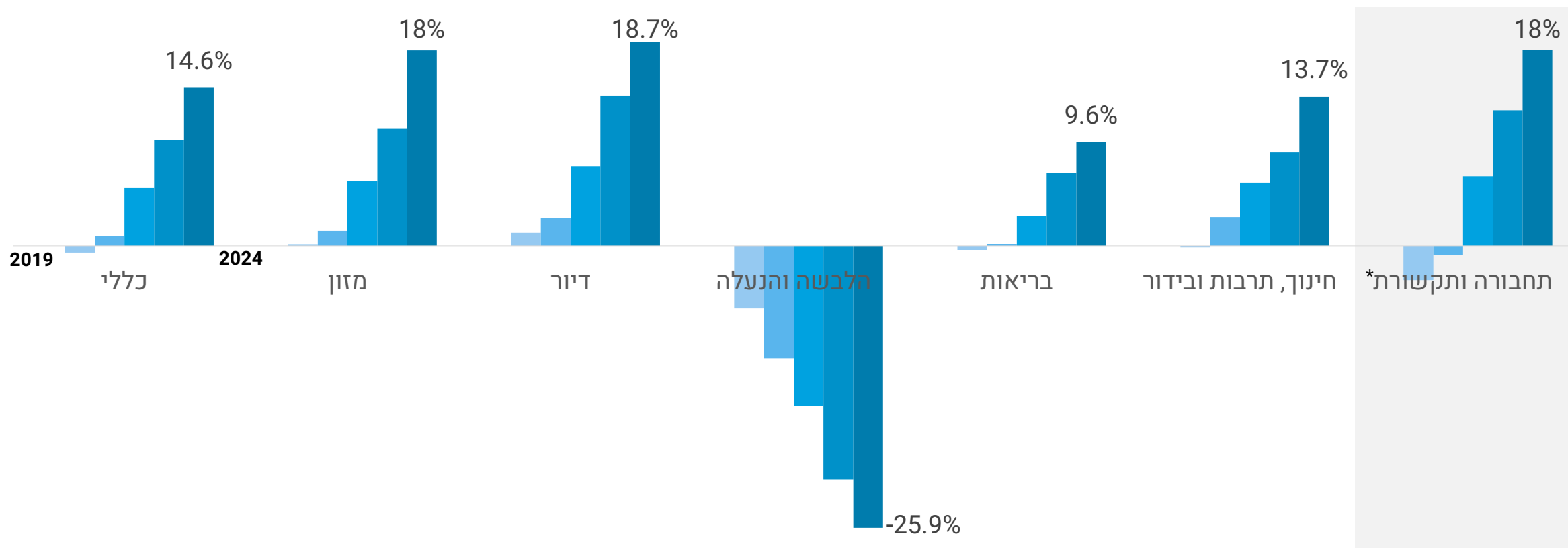
- העלאת מע"מ
- ההקפאת מדרגות מס
- ביטול הטבות מס

- שחיקת שכר
מינימום

עליית המחירים ברכיבי העלות הנבחרים במודל

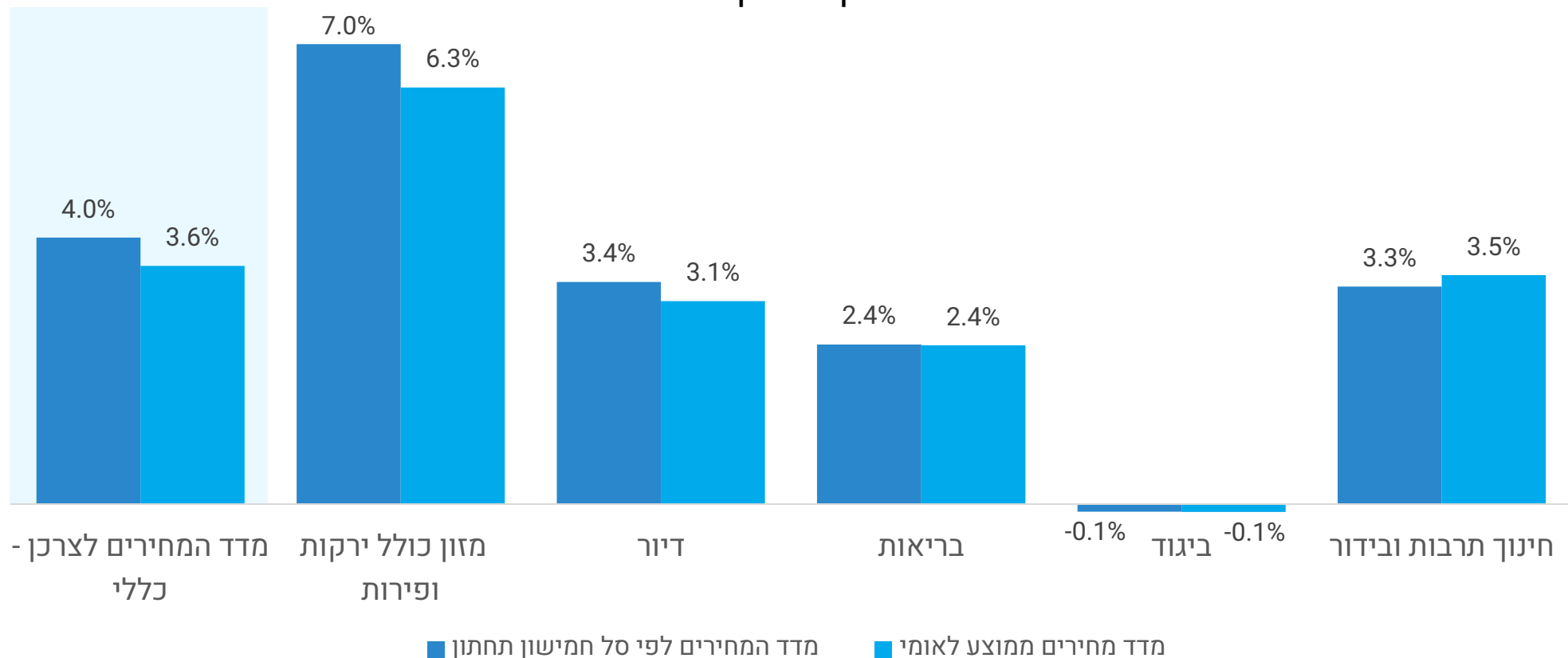
עלייה מצטברת: 2019-אוגוסט 2024

למעט הלבשה והנעלה, כלל המחירים עלו בכ-10-20% בחמש השנים האחרונות

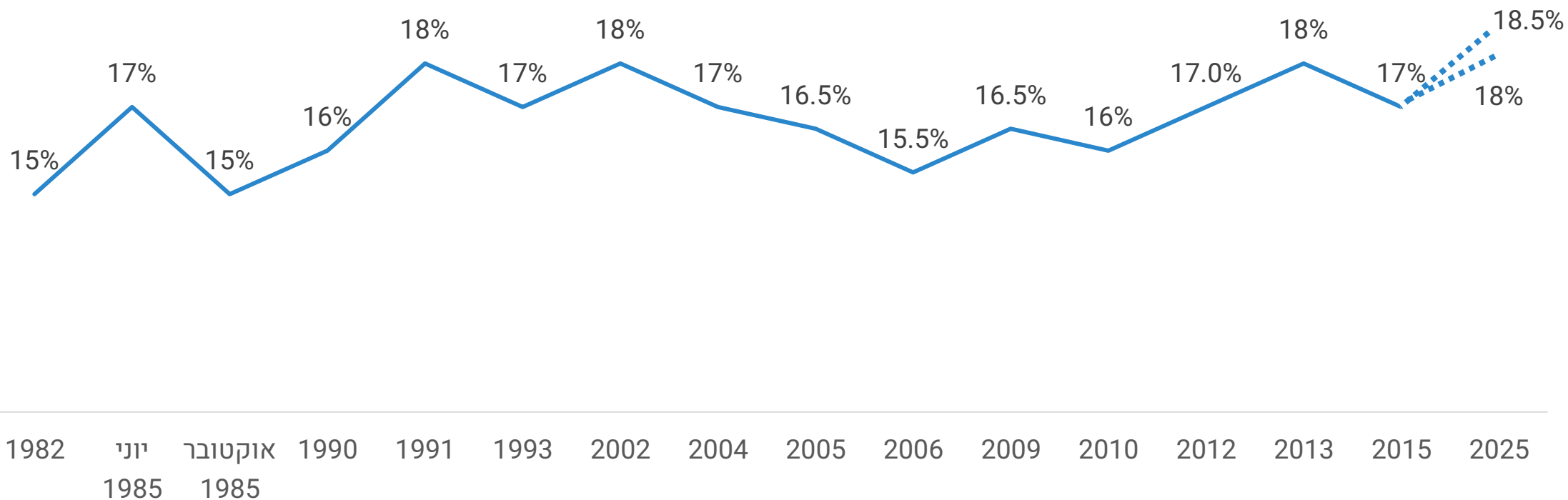
השפעת עליות המחירים לפי מעמדות

עליית מדדי המחירים – אוגוסט 23 עד אוגוסט 24 - חמישון תחתון לעומת הממוצע הכללי

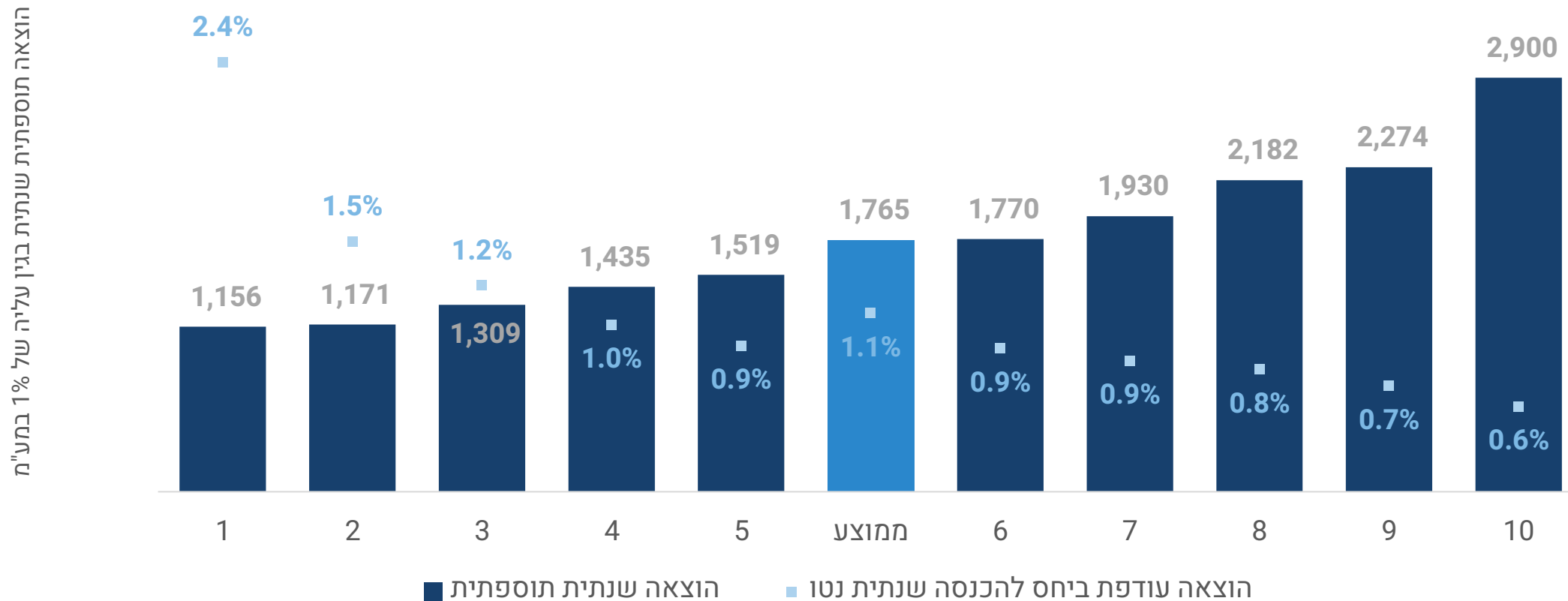
עליות המחירים במדד הכללי, בדיור ובמזון מורגשות ביתר שאת על ידי בעלי ההכנסה הנמוכה

שיעור המע"מ לאורך שנים

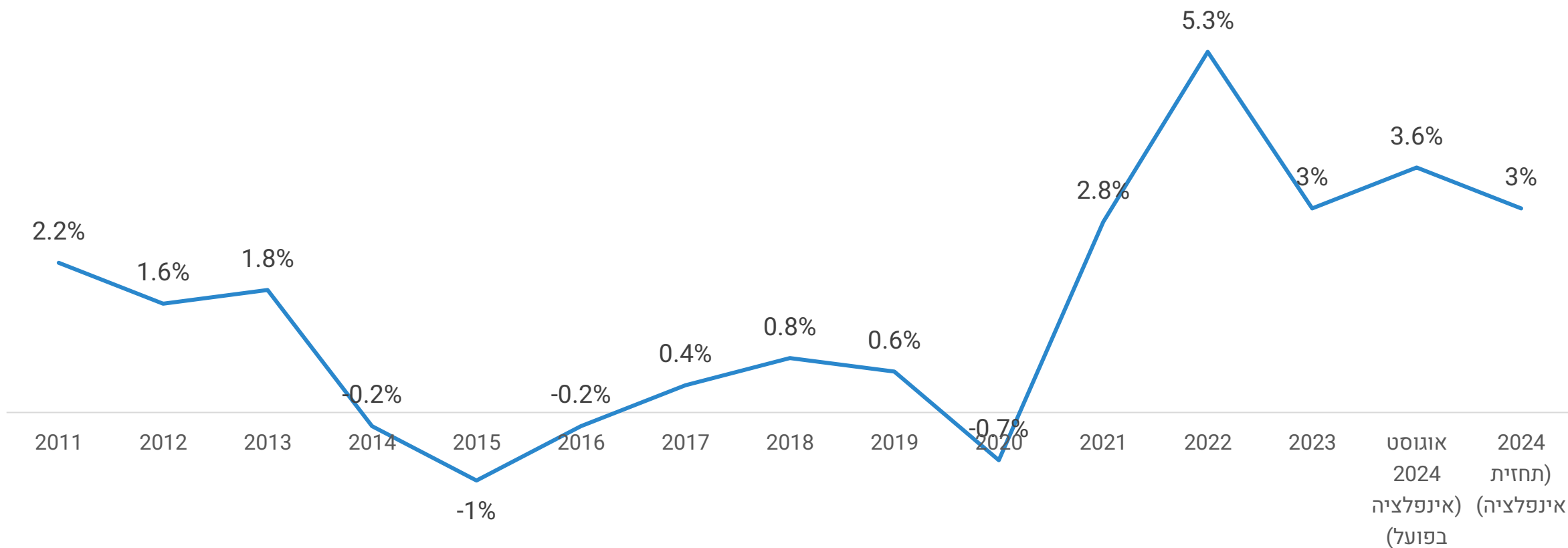
עליית המע"מ בצל מצב החירום והמצב כלכלי מורכב מובילה לשיא הלאומי – משקי הבית ישלמו את המחיר

הכבדת נטל המע"מ - סימולציה

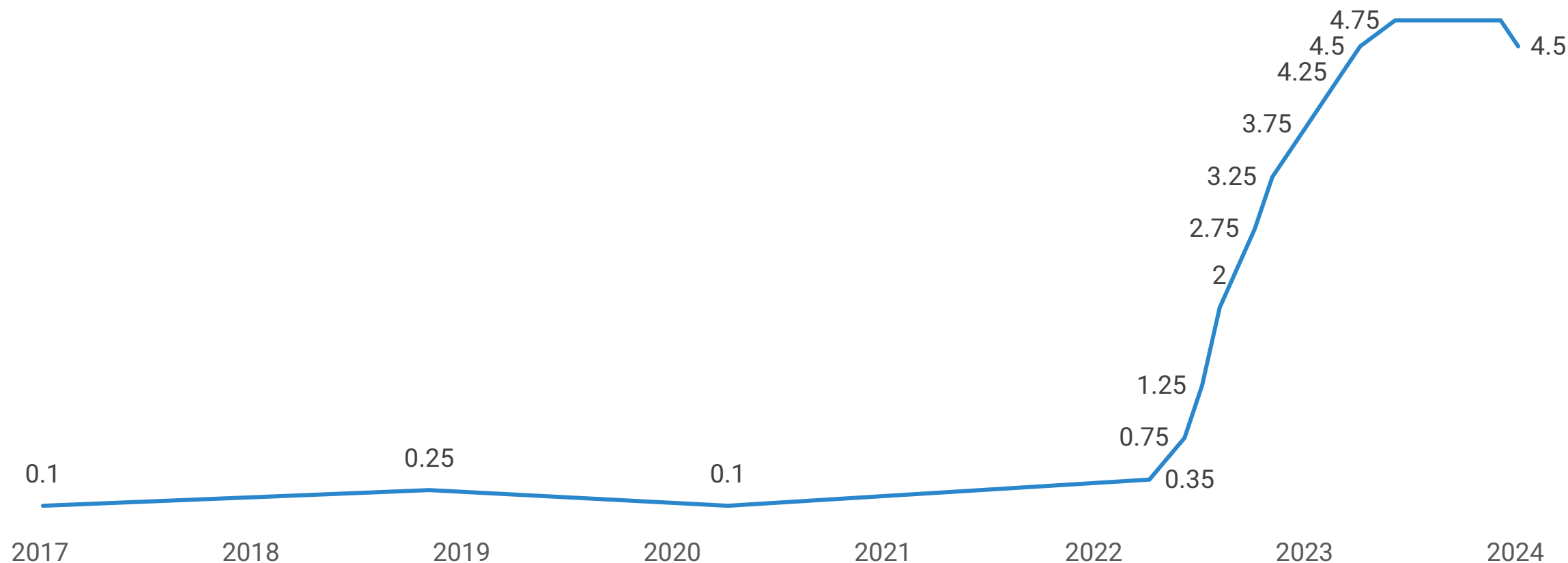
עליית המע"מ מלווה בפגיעה עודפת בעשירונים התחתונים –
 בהשוואה להכנסה שנתית – הנטל הכלכלי בעשירון התחתון - פי 2 מהממוצע בישראל

אינפלציה שנתית בישראל

שיעור האינפלציה בישראל במגמת התמתנות- אך גבוה מהתחזיות

ריבית בנק ישראל

הריבית בישראל עומדת על כ-4.5% - ללא צפי לירידות ריבית נוספות ב-2024

תוכן עניינים

– עלויות המחייה בישראל 2024 | בצל המלחמה

– **עלות מחיה מינימלית ונורמטיבית בישראל**

○ מודל עלויות המחיה לתת-SFI

○ ממצאים עיקריים

עקרונות מתודולוגיים מרכזיים

עלות מחיה נורמטיבית
Top-Down

↓

עלויות המחיה בפועל של מעמד הביניים בישראל¹

עלות מחיה מינימלית
Bottom-up

↑

תמחור כל רכיב ביחס למחירים והמאפיינים בישראל

שני תרחישים:
מינימלי ונורמטיבי

אומדן עלות מחיה
חודשית בישראל

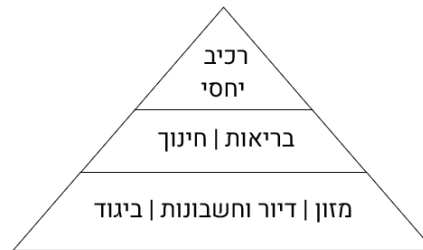
שני תרחישים: עלות
לנפש ולמשק בית

תמהיל של רכיבים
אבסולוטיים ויחסיים

מיקוד בצד ההוצאות

משק בית
(2 מבוגרים (26-50), 2 ילדים (0-18))

נפש יחידה

שינויים מתודולוגיים במודל 2024 ביחס למודל 2023:

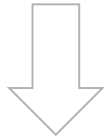
*רכיב הביגוד - קידום מחירים על בסיס מדד מחירי הביגוד ולא על בסיס מדד המחירים הכללי.

*רכיבי העלות הנורמטיבית - ביסוס אומדן העלויות על קטגוריות העל של רכיבי העלות מתוך סקר משקי הבית של הלמ"ס, במקום תתי-הרכיבים של העלויות, על מנת לשקלל תקנונים הנוגעים לטעויות דגימה שמבצעת הלמ"ס.

עלויות המחיייה בישראל - 2024

עלות מחייה נורמטיבית

Top-Down

עלויות המחיה בפועל
של מעמד הביניים
בישראל¹

עלות מחייה מינימלית

Bottom-up

תמחור כל רכיב ביחס
למחירים והמאפיינים
בישראל

1. לפי המסמך Under Pressure: The Squeezed Middle Class של ה-OECD, מעמד הביניים הבינוני נקבע לפי 100-150% מההכנסה החציונית לנפש בישראל. לכן, מטעמי שמרנות נתייחס למעמד הביניים כמי שמכניס 100-125% מההכנסה החציונית לנפש בישראל. בתקנון נתוני הלמ"ס לשנת 2024, מעמד הביניים הבינוני מגולם בהוצאה הממוצעת של עשירונים 6-8.

* אומדן עלויות המחיה בישראל מבוסס בחלקו על סקר הוצאות משקי הבית של הלמ"ס - הוא מתבטא בחלק מאומדני המחיה המינימלית, וכלל עלות המחיה הנורמטיבית נגזרת מממצאי הסקר. ממצאי הסקר מתפרסמים כשלוש שנים לאחר איסוף הנתונים. עבור מדד עלויות המחיה של שנת 2023, הסקר העדכני ביותר שהיה זמין הינו של שנת 2020. בשל התנאים החריגים של משבר הקורונה בשנה זו, הונח כי סקר ההוצאות של שנת 2020 אינו מייצג שנה רגילה, ועל כן מדד עלויות המחיייה הנורמטיבית לשנת 2023 נסמך על סקר 2019. מדד עלויות המחיה לשנת 2024 מתבסס על ממצאי הסקר העדכני ביותר, הכולל את ממצאי שנת 2021, אשר משבר הקורונה נמשך בחלקו גם במהלכה. בין השנים 2019 ל-2021 ניתן להבחין בשינויים בהעדפות הצרכניות כפי שהם משתקפים בסקר הוצאות משקי הבית של הלמ"ס, עם קיטון בהוצאות על תחומים אלקטיביים (כגון תרבות ובידור, טיולים) ופחות קשיחים (כגון דיר, מזון, ביגוד ובריאות). מגמה זו עשויה לנבוע ממשבר הקורונה, שגרם לרבים לצמצם הוצאות לא חיוניות ולהתמקד בצרכים דחופים יותר, ולהגדיל את היקף העבודה מרחוק עקב השפעות הסגרים. הקיטון בהוצאה שנצפה בסקר 2021 ביחס ל-2019, למרות עלויות המחירים המשמעותיות במרבית הענפים בין השנים, מבטא בעיקרו שינוי בהעדפות צרכניות. ייתכן שהעדפות אלה השתנו שוב בעקבות היציאה מהמשבר, וכן בעקבות האירועים המדיניים-ביטחוניים בישראל.

בחינת רכיבי עלות המחיה המינימלית לנפש

עלות מחיה מינימלית
Bottom-up
↑
תמחור כל רכיב ביחס
למחירים והמאפיינים
בישראל

רכיב יחסי

30% ביחס לרכיבי
המזון, ביגוד, דיור
וחשבונות

רכיב הבריאות

חישוב עלות ביטוח,
השתתפות עצמית
והוצאה בפועל

רכיב החינוך

עלויות חובה ורשות
+ הוצאות נדרשות
לגילאי 0-18

רכיב הביגוד

אומדן על בסיס
הוצאת האחוזונים
התחתונים

רכיב הדיור והחשבונות

חישוב על בסיס
יחס צפיפות ונתוני
הוצאה בפועל

רכיב המזון

אומדן עלות למנה
בכל קטגוריית מזון
בסל הבריא וכמות
מנות נדרשות

בחינת רכיבי עלות המחיה המינימלית לנפש

עלות מחיה מינימלית
Bottom-up
↑
תמחור כל רכיב ביחס
למחירים והמאפיינים
בישראל

רכיב יחסי

30% ביחס לרכיבי
המזון, ביגוד, דיור
וחשבונות

רכיב הבריאות

חישוב עלות ביטוח,
השתתפות עצמית
והוצאה בפועל

רכיב החינוך

עלויות חובה ורשות
+ הוצאות נדרשות
לגילאי 0-18

רכיב הביגוד

אומדן על בסיס
הוצאת האחוזונים
התחתונים

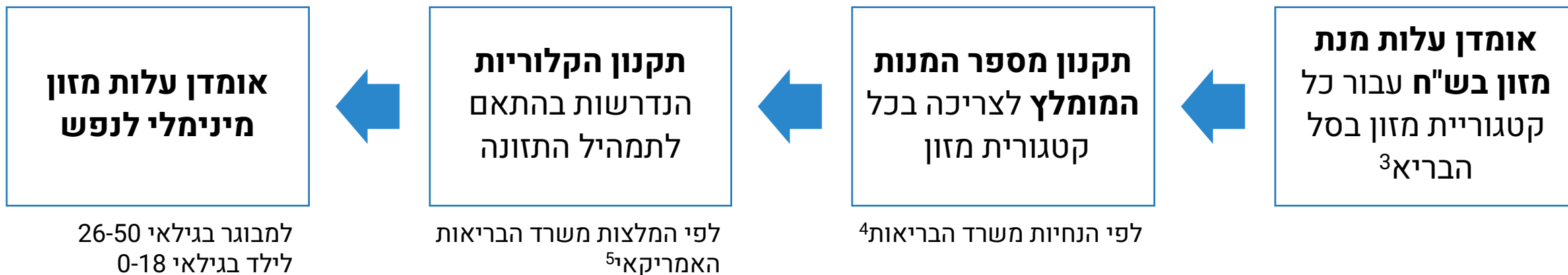
רכיב הדיור והחשבונות

חישוב על בסיס
יחס צפיפות ונתוני
הוצאה בפועל

רכיב המזון

אומדן עלות למנה
בכל קטגוריית מזון
בסל הבריא וכמות
מנות נדרשות

תמחור רכיב המזון

* תמחור רכיב המזון נשען בעיקרו על ההמלצות התזונתיות¹ ועלות סל המזון הבריא² של משרד הבריאות

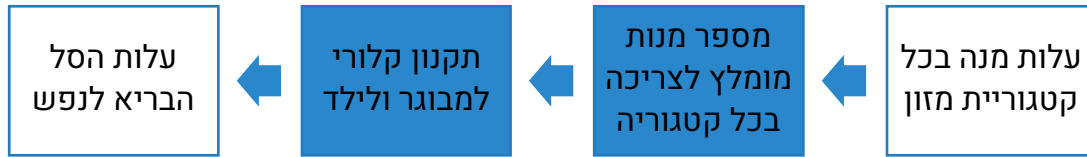
1. ההמלצות התזונתיות החדשות משרד הבריאות הישראלי, יוני 2020
2. סל המזון הבריא, משרד הכלכלה והתעשייה ומשרד הבריאות, 2023 – מחירי רבעון שני, 2023, מתוקננים למחירי אוגוסט 2024.
3. תקנון המצרכים בסל המזון הבריא של משרד הכלכלה הבריאות לגרמים ולמנות ואומדן עלות למנה על פי קטגוריית מזון (מחירי אוגוסט 2024)
4. קבוצות מזון/קבוצות תחליף, אגף התזונה, משרד הבריאות, 2022
5. Dietary Guidelines for Americans 2020 – 2025

תמחור רכיב המזון

עלות למנה אחת	עלות לקטגוריה בסל הבריא	מספר מנות בסל בריא	כמות גרם/מ"ל במנה	כמות גרם/מ"ל במוצר	קטגוריית המזון
$\frac{P}{Z}$	P	$\frac{X}{Y} = Z$	Y	X	דגנים מלאים

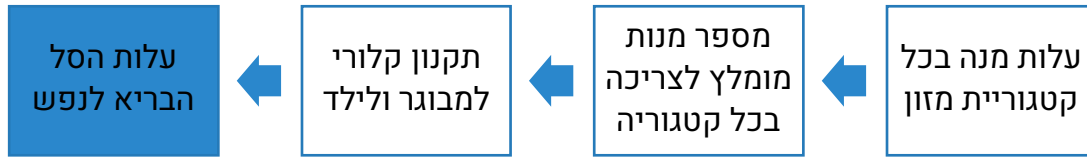
תמחור רכיב המזון

סך הקלוריות הנדרשות לילד (גילאי 0-18)	סך הקלוריות הנדרשות למבוגר ³ (גילאי 26-50)	קלוריות למנה ממוצעת ²	כמות מנות מומלצת ¹	
1,475 קלוריות	2,062 קלוריות	70	5-10 ביום	דגנים
		35	5 ביום	ירקות
			2-3 ביום	פירות
		120	1 לפחות ביום	חלב ומוצריו (או תחליפים)
		45	1 לפחות ביום	שומנים
			1 לפחות ביום	אגוזים
		90	1 לפחות ביום	קטניות
		148	1 ליום	ביצים
			2-3 בשבוע	עוף / הודו
	1 לפחות בשבוע	דגים		

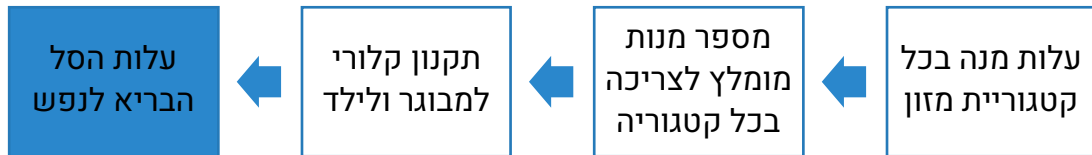
1. ההמלצות התזונתיות החדשות משרד הבריאות הישראלי, יוני 2020
 2. קבוצות מזון/קבוצות תחליף, אגף התזונה, משרד הבריאות, 2022
 3. Dietary Guidelines for Americans 2020 – 2025

תמחור רכיב המזון

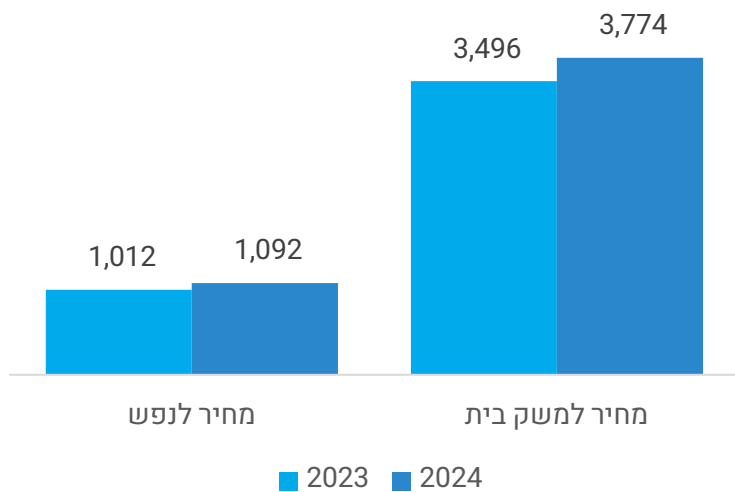

$$\text{עלות הסל} = \text{מספר המנות המתוקנן לפי צריכה קלורית מומלצת} \times \text{עלות למנה}$$

תמחור רכיב המזון

השוואת העלות המינימלית של רכיב המזון 2023-2024

גידול של כ- 8% בעלויות רכיבי המזון משנה שעברה

עלות לחודש לילד בגילאי 0-18	עלות לחודש למבוגר בגילאי 26-50	קבוצת מזון
206	283	דגנים מלאים
290	398	ירקות ופירות
57	79	מוצרי חלב
25	35	שמן זית אגוזים וזרעים
62	85	קטניות
154	212	ביצים עוף ודגים
795	1,092	עלות הסל

סה"כ עלות חודשית מינימלית למזון לנפש*: 1,092 ש"ח
סה"כ עלות חודשית מינימלית למזון למשק בית: 3,774 ש"ח

*משקף עלות למבוגר מחירי 08.2024

משק בית: 2 מבוגרים בגילאי 26-50, 2 ילדים בגילאים 0-18.

בחינת רכיבי עלות המחיה המינימלית לנפש

עלות מחיה מינימלית
Bottom-up
↑
תמחור כל רכיב ביחס
למחירים והמאפיינים
בישראל

רכיב יחסי	רכיב הבריאות	רכיב החינוך	רכיב הביגוד	רכיב הדיור והחשבונות	רכיב המזון
30% ביחס לרכיבי המזון, ביגוד, דיור וחשבונות	חישוב עלות ביטוח, השתתפות עצמית והוצאה בפועל	עלויות חובה ורשות + הוצאות נדרשות לגילאי 0-18	אומדן על בסיס הוצאת האחוזונים התחתונים	חישוב על בסיס יחס צפיפות ונתוני הוצאה בפועל	אומדן עלות מנת הגשה בכל קטגוריית מזון בסל הבריא וכמות מנות נדרשות

תמחור רכיב הדיור

הגדרת צפיפות
המגורים המינימלית
בישראל

הצפיפות המשוקלת בה חי הרבעון התחתון
באוכלוסייה (יחס צפיפות משוקלת של 1.7)

תקנון מספר החדרים
הנדרש ביחס לצפיפות
המגורים למשק בית

יחס הצפיפות ביחס למס' הנפשות במשק הבית
הנבחן (2 מבוגרים ו-2 ילדים) - 2.4 חדרים

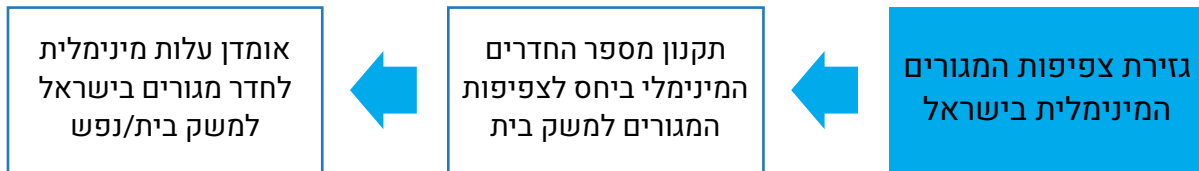
אומדן עלות מינימלית
לדיור בישראל למשק
בית/נפש

מחירי השכירות הממוצעים
בישראל ל-1-3 חדרים
בישראל (מחירי 2024 עד
חודש יוני)

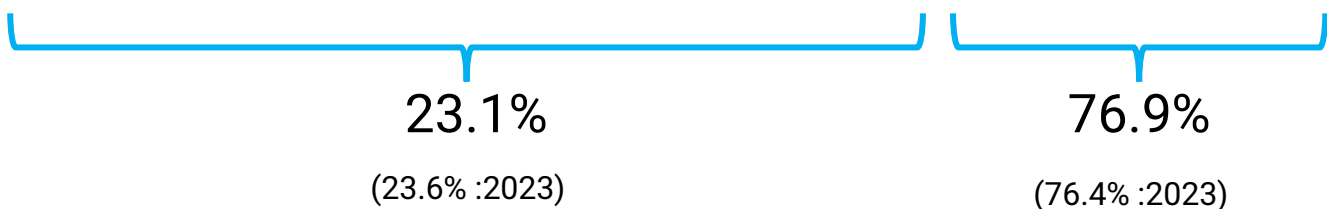
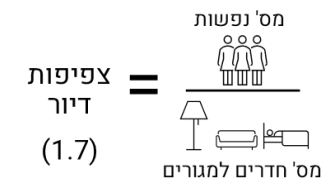
$$\begin{array}{c} \text{כ-2.4} \\ \text{חדרים} \\ \text{למשק בית} \\ \text{(2 מבוגרים,} \\ \text{2 ילדים)} \end{array} = \frac{\text{2 מבוגרים ו-2 ילדים}}{\text{1.7 צפיפות דיור}}$$

$$\begin{array}{c} \text{מס' נפשות} \\ \text{2 מבוגרים ו-2 ילדים} \\ \text{צפיפות דיור} \\ \text{(1.7)} \end{array} = \frac{\text{מס' חדרים למגורים}}{\text{מס' נפשות}} = \frac{\text{2 חדרים}}{\text{2 מבוגרים ו-2 ילדים}}$$

תמחור רכיב הדיור

מאות צפיפות ממוצעת (נפשות/חדר)	עד אדם אחד	אדם אחד לחדר	מאדם אחד ועד שניים לחדר	שני אנשים לחדר	מעל שני אנשים
תמהיל המגורים בישראל	58%	18.9%	11.2%	2.7%	2.6

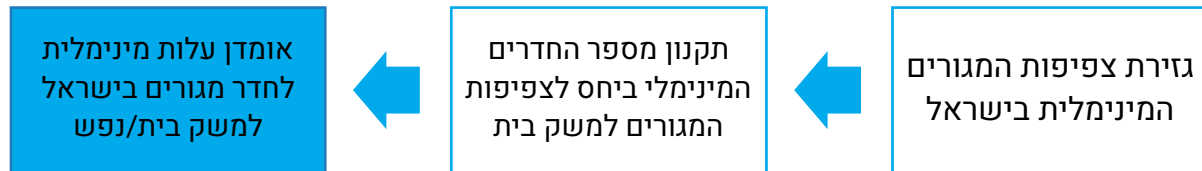

בקרב מי שגרים בצפיפות של יותר מאדם לחדר: צפיפות משוקללת של כ-1.7 נפשות בחדר

*לפי הגדרת הלמ"ס: חדר למגורים - חדר המשמש למגורי משק הבית. לא נחשב כחדר למגורים: מטבח, חדר אמבטיה, בית שימוש, מרפסת, חדר המשמש לעסקים או עבודה בלבד וחדר המושכר לדייר.

**לפי הגדרות סקר כוח אדם של הלמ"ס: צפיפות דיור - מספר הנפשות הגרות במשק הבית מחולק בסך כל החדרים המשמשים למגורים של בני משק הבית.

תמחור רכיב הדיור

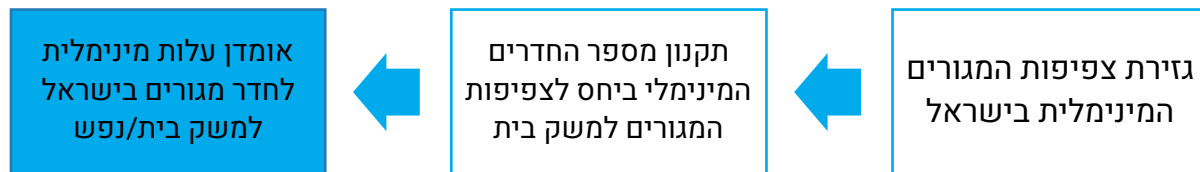
בבחינת עלות הדיור למשק בית, הונח כי נדרשים 2.4 חדרים למשק בית של 4 נפשות

$$\frac{2.4 \text{ חדרים למשק בית (2 מבוגרים, 2 ילדים)}}{1.7 \text{ צפיפות דיור}} =$$

ממוצע שכירות כלל ארצי	מחוז דרום	מחוז תל אביב	מחוז מרכז	מחוז חיפה	מחוז צפון	מחוז ירושלים	משק בית
3,583	2,423	4,590	3,193	2,386	2,110	3,624	טווח חדרים 1-2
4,157	2,997	5,565	4,048	2,925	2,551	4,362	טווח חדרים 2.5-3
3,870	2,710	5,078	3,620	2,655	2,330	3,993	ממוצע עלות מינימלית למשק בית

סה"כ עלות הדיור החודשית המינימלית למשק בית: 3,870 ₪

תמחור רכיב הדיור

בבחינת עלות הדיור לנפש, הונח כי נדרש מינימום 1 חדר למגורים לאדם, ללא תלות בצפיפות החדרים

ממוצע שכירות כלל ארצי	מחוז דרום	מחוז תל אביב	מחוז מרכז	מחוז חיפה	מחוז צפון	מחוז ירושלים	
2,389	1,615	3,060	2,128	1,591	1,406	2,416	עלות לחדר (1-2 חדרים)
1,512	1,090	2,024	1,472	1,063	928	1,586	עלות לחדר (2.5-3)
1,950	1,353	2,542	1,800	1,327	1,167	2,001	ממוצע עלות מינימלית לנפש

סה"כ עלות הדיור החודשית המינימלית לנפש: 1,950 ₪

תמחור רכיב החשבונות

10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	עשירון
800	587	532	495	451	413	368	370	331	292	הוצאה לנפש סטנדרטית, מחירי 2021

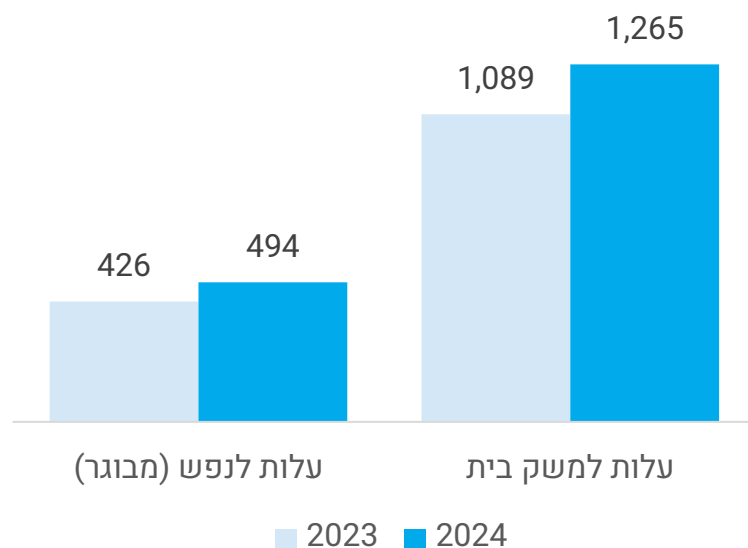
ייחוס הוצאות עשירונים
1-5 לעלות המינימלית

בתקנון למחירי 2024:

סה"כ עלות החשבונות החודשית המינימלית לנפש: 494 ₪
סה"כ עלות החשבונות החודשית המינימלית למשק בית*: 1,265 ₪

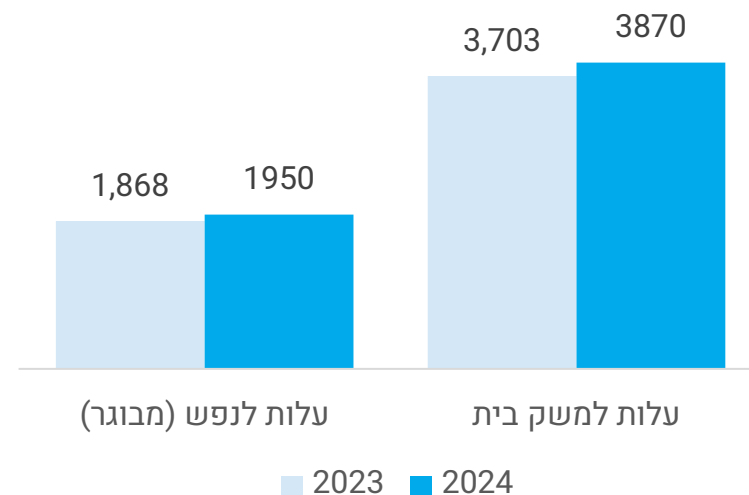
רכיבי הדיור והחשבונות ביחס ל-2023

השוואת העלות המינימלית של
רכיב החשבונות 2023-2024

**עלייה של כ-175 ₪ בעלויות
החודשיות למשק הבית**

השוואת העלות המינימלית של
רכיב הדיור 2023-2024

**גידול של כ-4.5% בעלויות
רכיבי הדיור משנה שעברה**

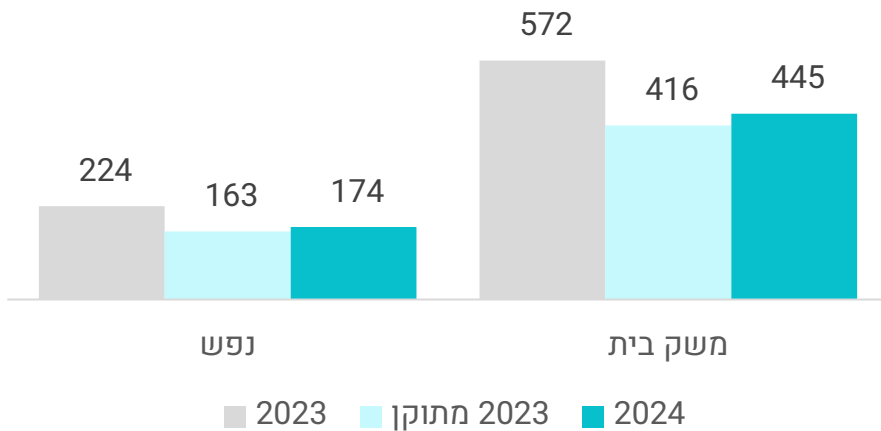
בחינת רכיבי עלות המחיה המינימלית לנפש

עלות מחיה מינימלית
Bottom-up
↑
תמחור כל רכיב ביחס
למחירים והמאפיינים
בישראל

רכיב יחסי	רכיב הבריאות	רכיב החינוך	רכיב הביגוד	רכיב הדיור והחשבונות	רכיב המזון
30% ביחס לרכיבי המזון, ביגוד, דיור וחשבונות	חישוב עלות ביטוח, השתתפות עצמית והוצאה בפועל	עלויות חובה ורשות + הוצאות נדרשות לגילאי 0-18	אומדן על בסיס הוצאת האחוזונים התחתונים	חישוב על בסיס יחס צפיפות ונתוני הוצאה בפועל	אומדן עלות מנת הגשה בכל קטגוריית מזון בסל הבריא וכמות מנות נדרשות

תמחור רכיב הביגוד

תיקון אומדן עלויות רכיב הביגוד

גידול של כ- 6.9% בעלויות הביגוד משנה שעברה**

עשירון	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
הוצאה לנפש סטנדרטית, מחירי 2021	120	163	179	175	186	180	209	225	246	286

ייחוס הוצאות עשירונים 1-5 לעלות המינימלית

בתקנון למחירי 2024:
 סה"כ עלות הביגוד החודשית המינימלית לנפש: 174 ₪
 סה"כ עלות הביגוד החודשית מינימלית למשק בית*: 445 ₪

*משק בית: 2 מבוגרים 2 ילדים

**בשנת 2024 תיקנון רכיב הביגוד התבצע לפי מדד מחירים ייעודי ולא על פי מדד המחירים הכללי כפי שבוצע ב-2023. על כן מוצג תיקנון מדד 2023 בהתאמה; גידול בעלות הביגוד עומדת בסתירה לירידה במחירים בין השנים ומשקפת שינוי בהעדפות הצרכניות כפי שמשתקף סקר משקי הבית של הלמ"ס לשנת 2021

בחינת רכיבי עלות המחיה המינימלית לנפש

עלות מחיה מינימלית
Bottom-up
↑
תמחור כל רכיב ביחס
למחירים והמאפיינים
בישראל

רכיב יחסי	רכיב הבריאות	רכיב החינוך	רכיב הביגוד	רכיב הדיור והחשבונות	רכיב המזון
30% ביחס לרכיבי המזון, ביגוד, דיור וחשבונות	חישוב עלות ביטוח, השתתפות עצמית והוצאה בפועל	עלויות חובה ורשות + הוצאות נדרשות לגילאי 0-18	אומדן על בסיס הוצאת האחוזונים התחתונים	חישוב על בסיס יחס צפיפות ונתוני הוצאה בפועל	אומדן עלות מנת הגשה בכל קטגוריית מזון בסל הבריא וכמות מנות נדרשות

תמחור רכיב החינוך

עלות החינוך לגילאי 6-12

- עלויות חובה ורשות בהתאם לקבוצות הגיל
- הוצאות צהרון/מועדונית (עד כיתה ג')
- הוצאות הכרחיות נוספות (ספרי לימוד, מחברות וכו')

עלות החינוך לגילאי 3-6

- עלויות חובה ורשות בהתאם לקבוצות הגיל
- עלויות צהרון/מועדונית

עלות החינוך לגילאי 13-18

- עלויות חובה ורשות בהתאם לקבוצות הגיל
- הוצאות הכרחיות נוספות (ספרי לימוד, מחברות וכו')

עלות החינוך לגילאי 0-3

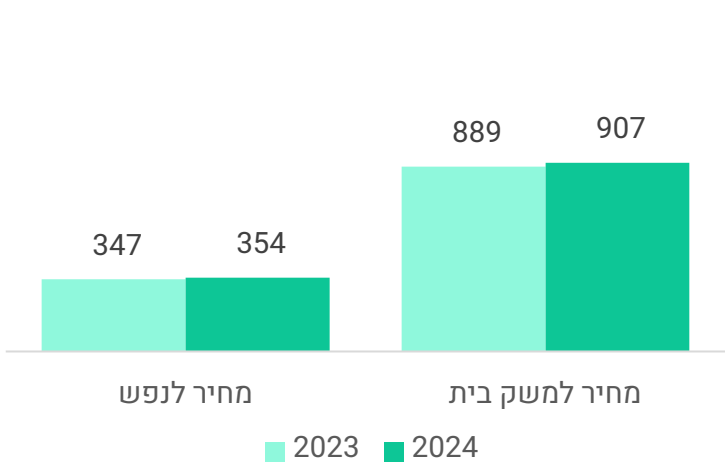
- עלות מסגרות מוכרות/מסובסדות

עלות חינוך
משוקללת
לגילאי 0-18

תמחור רכיב החינוך

עלות החינוך לגילאי 0-18
 עלויות חובה ורשות בהתאם לקבוצות הגיל
 הוצאות צהרון/מועדונית (עד כיתה ג')
 הוצאות הכרחיות נוספות (ספרי לימוד, מחברות וכו')

השוואת העלות המינימלית של רכיב החינוך
 2023-2024

עלות חודשית, ש"ח	גילאי 0-3 ¹	גני הילדים	א'	ב'	ג'	ד'	ה'	ו'	ז'	ח'	ט' שש שנתי	י'	יא'	י"ב
תשלום עבור שירות חובה ²	2,161	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
תשלומים עבור שירותי רשות ²		11	39	39	41	41	52	63	80	80	81	96	96	92
הוצאות נוספות ³	-	44	78	78	78	34	34	34	34	34	34	34	34	34
סה"כ	2,161	61	123	123	125	81	92	103	120	120	121	136	136	132

גידול של 2.1% בעלויות רכיב החינוך משנה שעברה

סה"כ עלות החינוך החודשית המינימלית לילד בגילאי 0-18: 454₪
סה"כ עלות החינוך החודשית המינימלית לנפש*: 354₪

1. הוצאות לגילאי 0-3 חושבו לפי תעריפים מעודכנים לשנה"ל תשפ"ה עבור המסגרות הציבוריות (מעונות יום ומשפחתונים), בהתאם לתמהיל האוכלוסייה במסגרות אלו וגובה הסבסוד כפי שעולה מהמסמכים: מסגרות יום לפעוטות עד גיל שלוש: רקע ונתונים, מרכז המידע והמחקר, הכנסת, 2021, נושאים מערכתיים - הטיפול בפעוטות וחינוכם במעונות יום ובמשפחתונים, דוח מבקר המדינה, 2022.
 2. הוצאות חובה ורשות לפי חוזר מנכ"ל משרד החינוך: תשלומי הורים לשנה"ל התשפ"ה.
 3. הוצאות הנוספות הינן ממוצע הוצאות של חמישונים 1-3 להוצאות על ספרי לימוד, מחברות, כלי כתיבה והוצאות על צהרון/מועדונית. עיבוד נתוני הלמ"ס, סקר הוצאות משקי הבית, 2021 ותקנון המחירים 2024. עקב מחסור חלקי בנתונים בסקר 2021 הושלמו הנתונים מסקר 2019 וקודמו למחירי 2024 - זאת לטובת שמירה על אחידות המודל.
 *עלות לחינוך לילד לוקחת בחשבון את התפלגות הגילאים באוכלוסייה.
 **עלות לנפש מחושבת ע"י חישוב העלות למשק בית (עלות לילד*2), תקנון לנפש סטנדרטית (חלוקה ל2.2) ואז לנפש ראשונה (X1.25)

בחינת רכיבי עלות המחיה המינימלית לנפש

עלות מחיה מינימלית

Bottom-up

תמחור כל רכיב ביחס
למחירים והמאפיינים
בישראל

רכיב יחסי

30% ביחס לרכיבי
המזון, ביגוד, דיור
וחשבונות

רכיב הבריאות

חישוב עלות ביטוח,
השתתפות עצמית
והוצאה בפועל

רכיב החינוך

עלויות חובה ורשות
+ הוצאות נדרשות
לגילאי 0-18

רכיב הביגוד

אומדן על בסיס
הוצאת האחוזונים
התחתונים

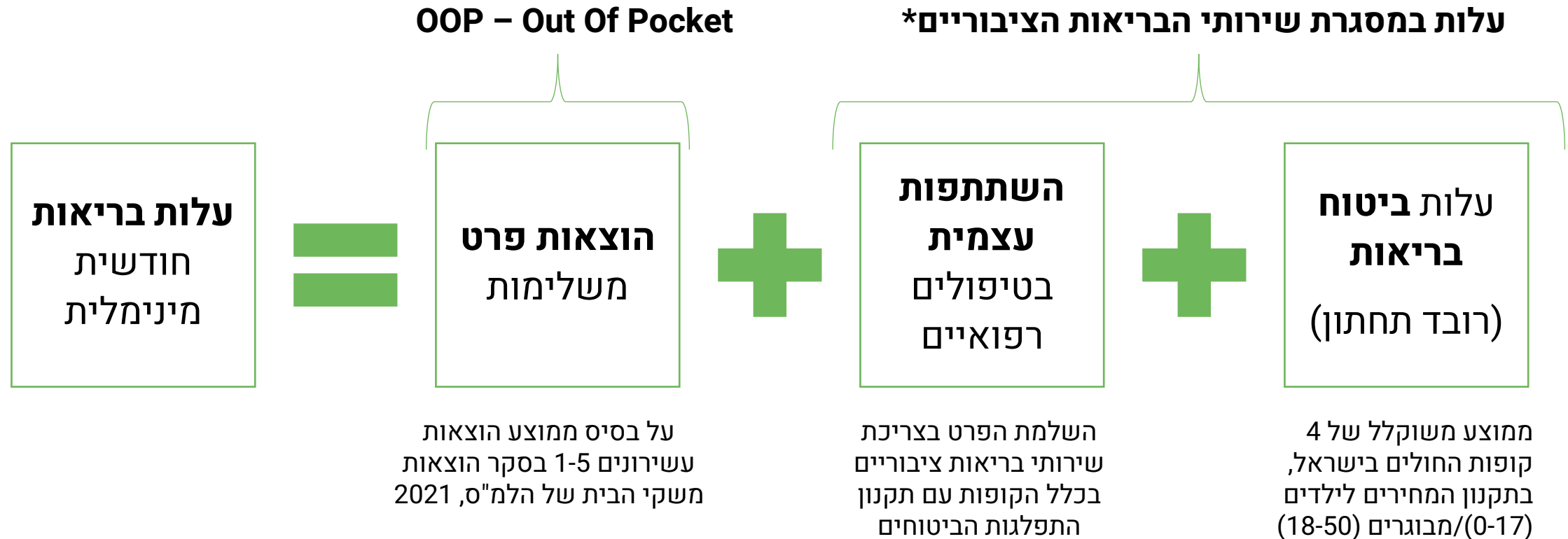
רכיב הדיור והחשבונות

חישוב על בסיס
יחס צפיפות ונתוני
הוצאה בפועל

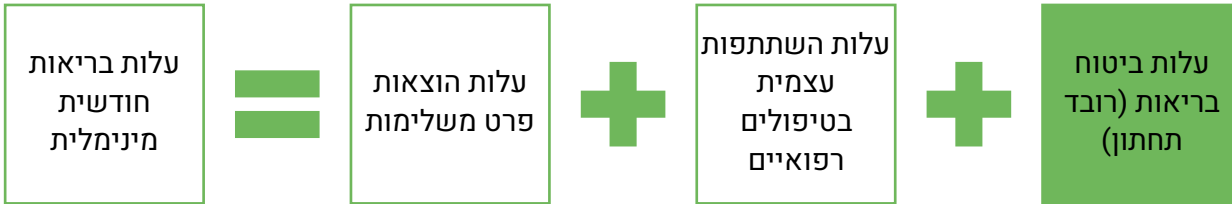
רכיב המזון

אומדן עלות מנת
הגשה בכל
קטגוריית מזון בסל
הבריא וכמות מנות
נדרשות

תמחור רכיב הבריאות

תמחור רכיב הבריאות

לאומית	מאוחדת	מכבי	כללית	
8	11.4	11.4	9.8	עלות ביטוח ברובד תחתון לילד (מחירי 2024)
6.7%	11.4%	31.1%	50.8%	משקל מבין המבוטחים בשב"נ

בתקנון למחירי 2024, עלות ביטוח בריאות ברובד תחתון משוקללת לילד - כ-8 ש"ח בחודש

לאומית	מאוחדת	מכבי	כללית	
24	57	51	50	עלות משוקללת של ביטוח ברובד תחתון למבוגר (מחירי 2024)
6.7%	11.4%	31.1%	50.8%	משקל מבין המבוטחים בשב"נ

עלות ביטוח בריאות ברובד תחתון משוקללת למבוגר - כ-49 ש"ח בחודש

תמחור רכיב הבריאות

עלות בריאות
חודשית
מינימלית

עלות הוצאות
פרט משלימות

עלות השתתפות
עצמית
בטיפולים
רפואיים

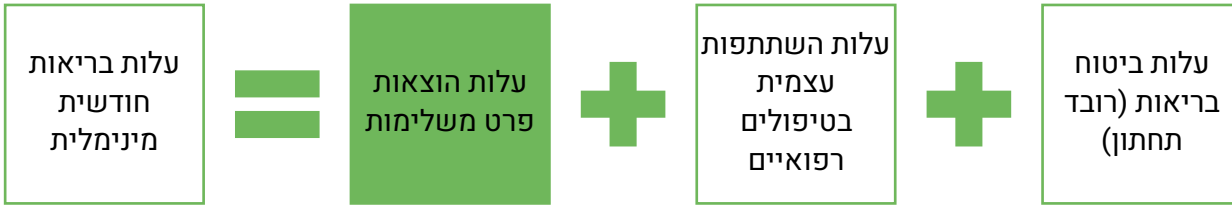

עלות ביטוח
בריאות (רובד
תחתון)

לאומית	מאוחדת	מכבי	כללית	עלות שנתית
20	33	25	19	ניתוחים ובחירות מנתח
190	198	143	87	תרופות וחיסונים
33	89	26	49*	ייעוץ
64	67	164	98*	רפואת שיניים
27	18	13	19*	שירותים לילד
38	51	127	72*	פרקים אחרים
372	456	498	345	סה"כ ה.ע ממוצעת לנפש לפי קופות
31	38	42	29	סה"כ ה.ע ממוצעת לנפש לפי קופות (חודשית)
6.7%	11.4%	31.1%	50.8%	משקל לפי מבוטחים בשב"נ

בתקנון למחירי 2024, עלות חודשית להשתתפות עצמית בהוצאות רפואיות **לנפש – 37 ₪**

תמחור רכיב הבריאות

עשירון	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
הוצאות אחרות לבריאות, לנפש סטנדרטית, מחירי 2021	62	86	88	79	87	85	89	111	94	174

ייחוס הוצאות עשירונים 1-5 לעלות המינימלית

בתקנון למחירי 2024:
עלות מינימלית לנפש - 110 ₪
עלות מינימלית למשק בית - 281 ₪

*הוצאות אחרות לבריאות: קבוצה הכוללת תשלומים לקניית תרופות, מוצרים להיגיינה אישית, משקפיים ועדשות מגע, וכו'. מתוך הגדרות סקר הוצאות משקי הבית של הלמ"ס *נתונים על בסיס סקר הוצאות משקי הבית של הלמ"ס שנת 2021

תמחור רכיב הבריאות

עלות בריאות חודשית מינימלית

עלות הוצאות פרט משלימות

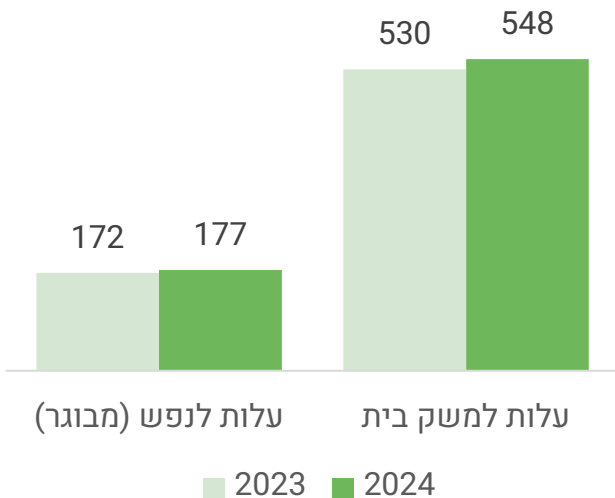

עלות השתתפות עצמית בטיפולים רפואיים

עלות ביטוח בריאות (רובד תחתון)

השוואת העלות המינימלית של רכיב הבריאות 2023-2024

מחירי 2024	ילד	מבוגר	עלות ממוצעת לנפש* (2 מבוגרים 2 ילדים)	עלות למשק בית (2 מבוגרים 2 ילדים)
ביטוח בריאות ציבורי	10	49	30	119
השתתפות עצמית בשירותי בריאות	37	37	37	148
OOP	110	110	110	281
סה"כ	157	196	177	548

גידול של כ- 3% בעלויות רכיבי הבריאות משנה שעברה

סה"כ עלות בריאות חודשית מינימלית לנפש*: 177 ₪
סה"כ עלות בריאות חודשית מינימלית למשק בית: 548 ₪

בחינת רכיבי עלות המחיה המינימלית לנפש

עלות מחיה מינימלית
Bottom-up
↑
תמחור כל רכיב ביחס
למחירים והמאפיינים
בישראל

רכיב יחסי

30% ביחס לרכיבי
המזון, ביגוד, דיור
וחשבונות

רכיב הבריאות

חישוב עלות ביטוח,
השתתפות עצמית
והוצאה בפועל

רכיב החינוך

עלויות חובה ורשות
+ הוצאות נדרשות
לגילאי 3-18

רכיב הביגוד

אומדן על בסיס
הוצאת האחוזונים
התחתונים

רכיב הדיור והחשבונות

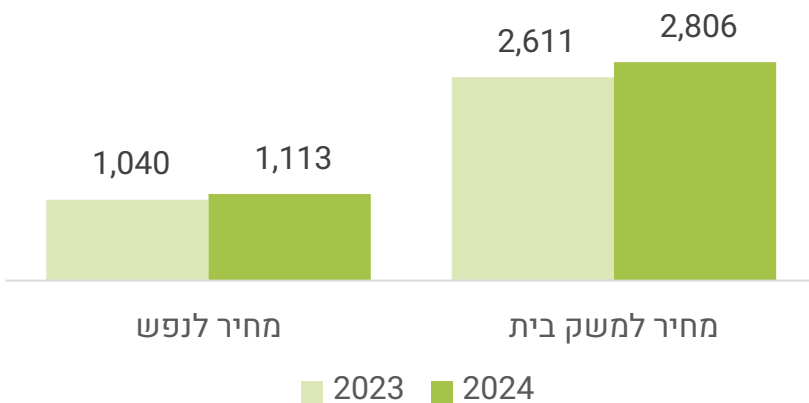
חישוב על בסיס
יחס צפיפות ונתוני
הוצאה בפועל

רכיב המזון

אומדן עלות מנת
הגשה בכל
קטגוריית מזון בסל
הבריא וכמות מנות
נדרשות

תמחור רכיב היחסי

השוואת העלות המינימלית של הרכיב היחסי
*2023-2024

גידול של כ- 7.2% בעלויות
הרכיב היחסי משנה שעברה*

רכיב הביגוד	רכיב הדיור והחשבונות	רכיב המזון
אומדן על בסיס הוצאת האחוזונים התחתונים	חישוב על בסיס יחס צפיפות ונתוני הוצאה בפועל	אומדן עלות מנת הגשה בכל קטגוריית מזון בסל הבריא וכמות מנות נדרשות
₪ 174	₪ 2,444	₪ 1,092

30% מעלויות המזון, דיור וחשבונות, וביגוד

סה"כ עלות חודשית מינימלית לרכיב היחסי לנפש: 1,113 ₪
סה"כ עלות חודשית מינימלית לרכיב היחסי למשק בית: 2,806 ₪

בחינת רכיבי עלות המחיה המינימלית

לנפש

עלות מחיה מינימלית
Bottom-up
↑
תמחור כל רכיב ביחס
למחירים והמאפיינים
בישראל

₪5,355

בחינת רכיבי עלות המחיה המינימלית למשק בית

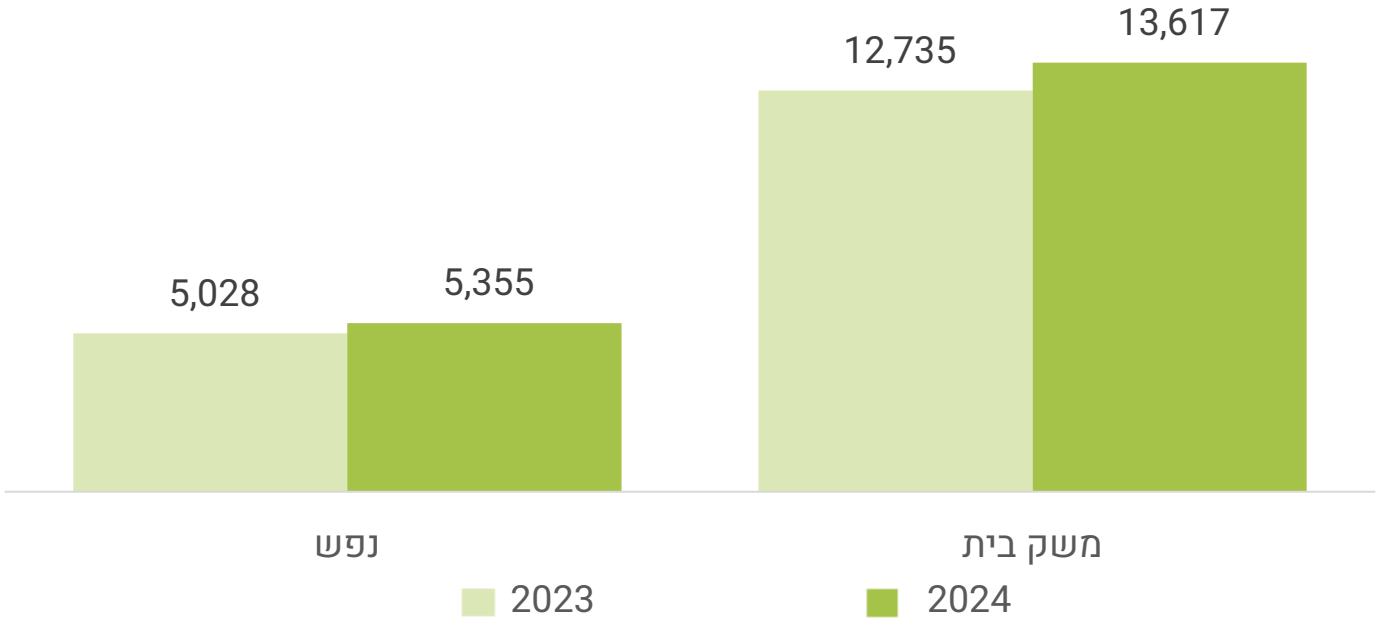
עלות מחיה מינימלית
Bottom-up
↑
תמחור כל רכיב ביחס
למחירים והמאפיינים
בישראל

₪13,617

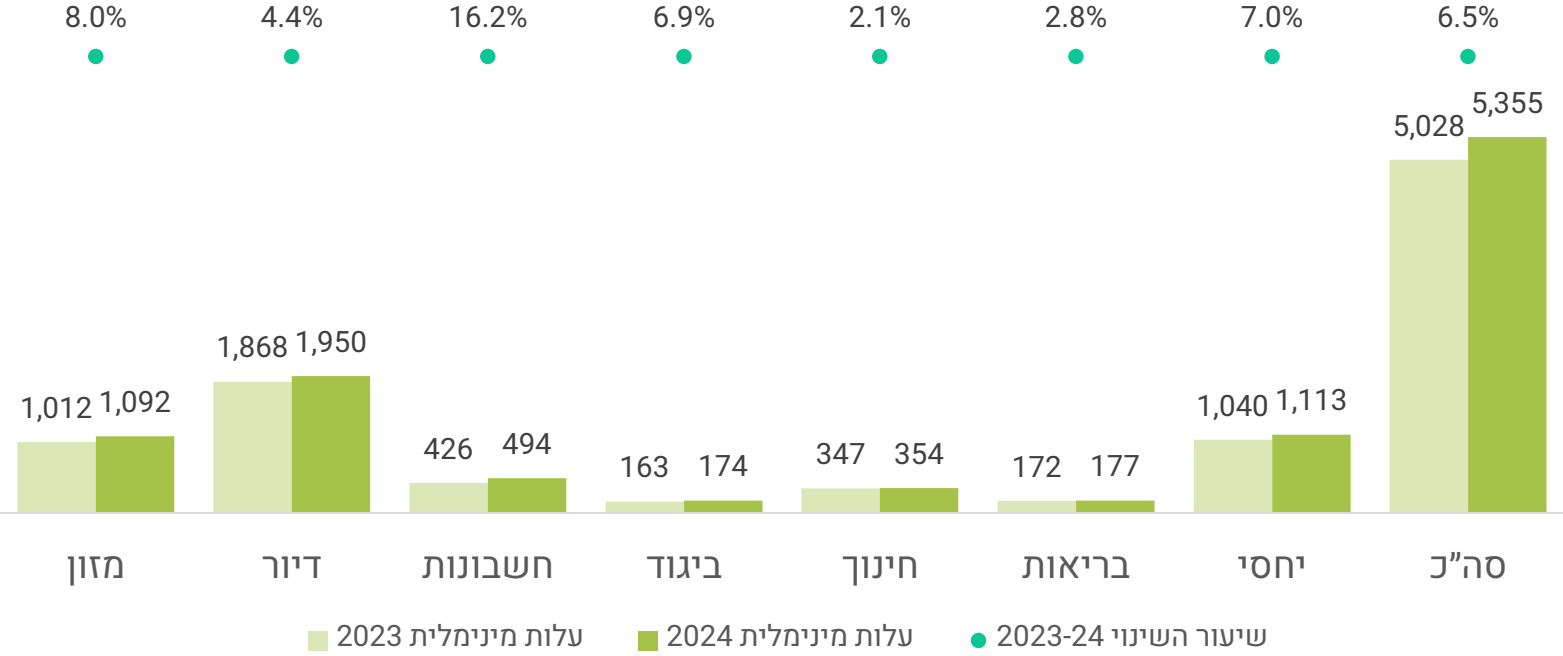
עלות מחיה מינימלית
Bottom-up
↑
תמחור כל רכיב ביחס
למחירים והמאפיינים
בישראל

השוואת רכיבי עלות המחיה המינימלית 2023-2024

בהשוואת עלות המחיה המינימלית, נצפה גידול של כ-6.7% בעלויות משנה שעברה*
כמעט פי 2 מהגידול במדד המחירים שעומד על 3.6%**

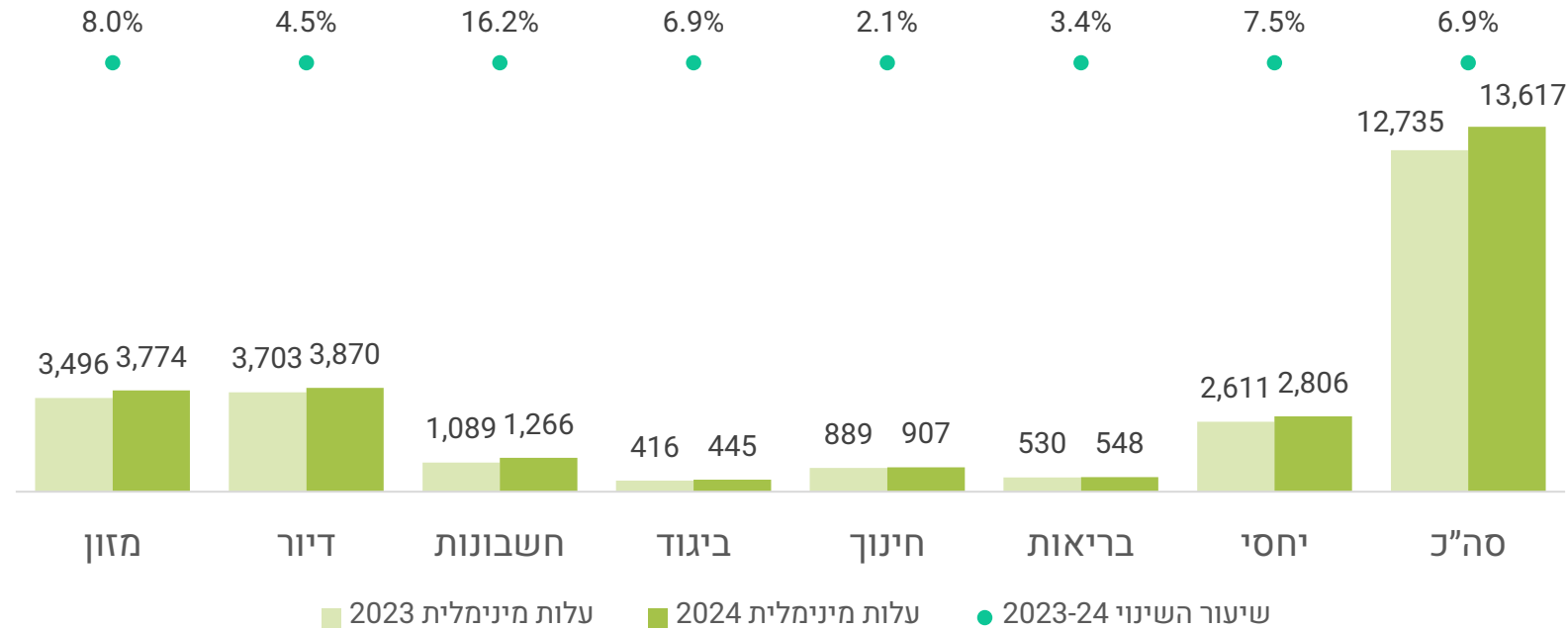
השינוי בעלות המחיה המינימלית לנפש 2023-2024

השינוי בעלות המחיה המינימלית לנפש,
נע בין עלייה של 2.1% ברכיב החינוך, לעלייה של 16.2% ברכיב החשבונות.

השינוי בעלות המחיה המינימלית למשק בית 2023-2024

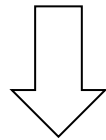

השינוי בעלות המחיה המינימלית למשק בית, נע בין עלייה של 2.1% ברכיב החינוך, לעלייה של 16.2% ברכיב החשבונות.

עלויות המחיייה בישראל - 2024

עלות מחיה נורמטיבית

Top-Down

עלויות המחיה בפועל
של מעמד הביניים
בישראל¹

עלות מחיה מינימלית

Bottom-up

תמחור כל רכיב ביחס
למחירים והמאפיינים
בישראל

1. לפי המסמך Under Pressure: The Squeezed Middle Class של ה-OECD, מעמד הביניים הבינוני נקבע לפי 100-150% מההכנסה החציונית לנפש בישראל. לכן, מטעמי שמרנות נתייחס למעמד הביניים כמי שמכניס 100-125% מההכנסה החציונית לנפש בישראל. בתקנון נתוני הלמ"ס לשנת 2024, מעמד הביניים הבינוני מגולם בהוצאה הממוצעת של עשירונים 6-8.

הגדרת עלות המחיה הנורמטיבית

עלות מחיה נורמטיבית
Top-Down
↓
עלויות המחיה בפועל
של מעמד הביניים
בישראל¹

**עלות מחייה
נורמטיבית**

=

תקנון ההוצאות של משק
בית לנפש סטנדרטית,
וחישוב ממוצע ההוצאות
של עשירונים 6-8 לנפש
ומשק בית

בישראל, מעמד הביניים
הבינוני נמצא בין
העשירונים 6-8

מעמד ביניים בינוני
בעלי הכנסה של 100-
150% מההכנסה החציונית
לנפש סטנדרטית¹

1. לפי המסמך Under Pressure: The Squeezed Middle Class של ה-OECD, מעמד הביניים הבינוני נקבע לפי 100-150% מההכנסה החציונית לנפש בישראל. לכן, מטעמי שמרנות נתייחס למעמד הביניים כמי שמכניס 100-125% מההכנסה החציונית לנפש בישראל. בתקנון נתוני הלמ"ס לשנת 2024, מעמד הביניים הבינוני מגולם בהוצאה הממוצעת של עשירונים 6-8.

בחינת רכיבי עלות המחיה הנורמטיבית

עלות מחיה נורמטיבית

Top-Down

עלויות המחיה בפועל
של מעמד הביניים
בישראל¹

רכיב יחסי

רכיב הבריאות

רכיב החינוך

רכיב הביגוד

רכיב הדיור
והחשבונות

רכיב המזון

בחינת העלויות בפועל לפי סקר הוצאות משקי הבית של הלמ"ס לשנת 2021¹, בתקנון למחירי 2024, הן לנפש והן עבור משק בית, באמצעות חישוב ממוצע ההוצאות של עשירונים 6-8, אשר מייצגים את מעמד הביניים בישראל.

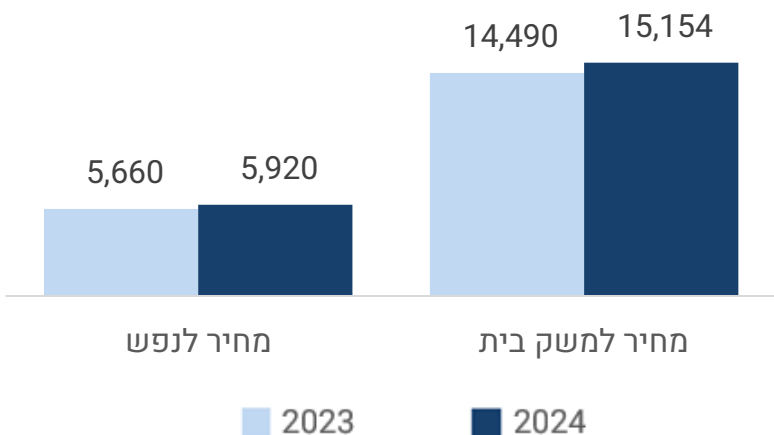
רכיבי עלות המחיה הנורמטיבית | 2024

עלות נורמטיבית		
רכיבים	לנפש ¹	למשק בית ¹ (2 הורים, 2 ילדים)
מזון ²	1,486	3,804
דיר	2,333	5,972
חשבונות	861	2,204
ביגוד	216	553
חינוך	490	1,255
בריאות	534	1,366
יחסי	2,745	7,027
סה"כ	8,665	22,181

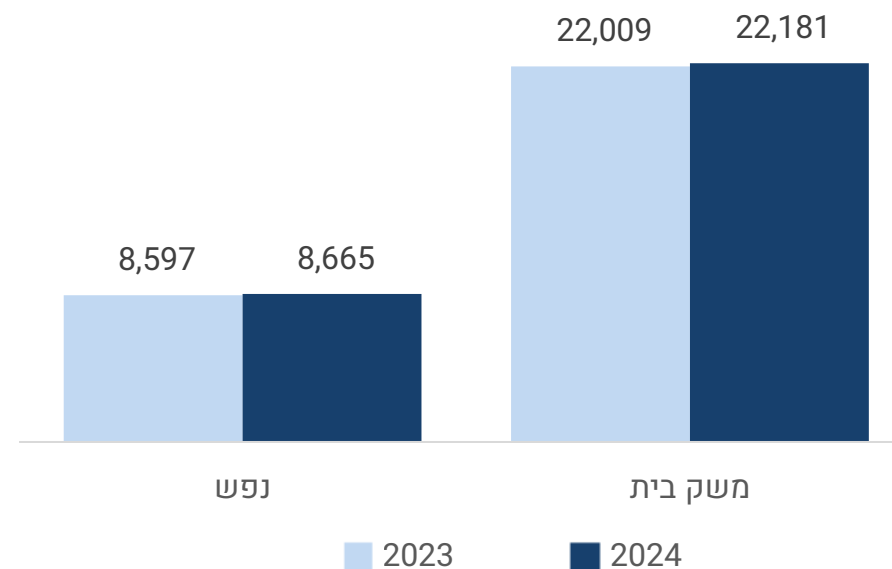
1. העלות לנפש מחושבת ע"י הכפלת העלות לנפש סטנדרטית ב-1.25 | העלות למשק בית מחושבת ע"י הכפלת העלות לנפש סטנדרטית ב-3.2 בהתאם לסולם השקילות של הלמ"ס
 2. רכיב המזון אינו כולל הוצאה על משקאות קלים ואלכוהוליים, אשר נוספו לרכיב היחסי בעלות הנורמטיבית

השוואת רכיבי עלות המחיה הנורמטיבית 2023-2024

עלות מחיה נורמטיבית בנטרול הרכיב היחסי

עלות מחיה נורמטיבית

בהעמקת הבחינה - נטרול הרכיב היחסי, המשקף העדפות צרכניות, מביא לעלייה של 4.6% בהוצאה הנורמטיבית

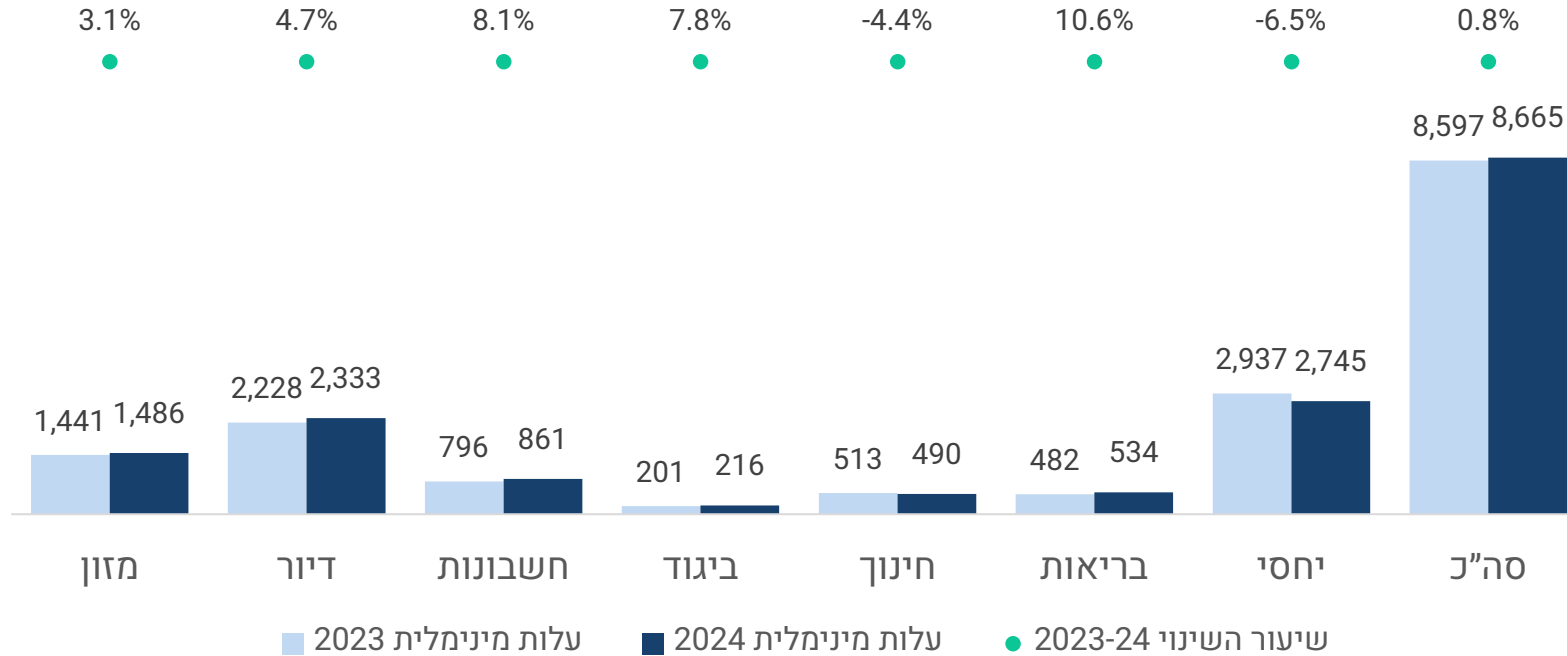
לאור שינוי הרגלי הצריכה בעקבות הקורונה, ובעקבות ההתאמות המתודולוגיות - העלות הנורמטיבית גדלה ב-0.8% בלבד

העלות הנורמטיבית בשנה שעברה התבססה על מאפייני צריכה של שנת 2019 (טרום קורונה). השפעות תקופת הקורונה על הרגלי הצריכה באות לידי ביטוי בהיקף ההוצאות האלקטיביות אשר משתקפות ברכיב היחסי. שינויי הצריכה, וכן הרחבת ההגדרה ל-100-125% מההכלה של עשירון 6 בהגדרת מעמד הביניים, מובילים לכך שההוצאה הנורמטיבית גדלה ב-0.8% בלבד ביחס לשנה שעברה, ירידה פחותה מהשינוי במדד המחירים לצרכן (3.6%). בנוסף, בוצע תקנון מחירי הביגוד לפי מדד מחירים ייעודי, ותקנון לסך ההוצאה של הרכיב היחסי לפי הלמ"ס, אשר בחלקו הוחרג מטעמי שמרנות בשל נתונים שהציגו טעות דגימה גדולה (טרום העדכון העלות ב-2023 הייתה: 21,143 למשק בית ו-8,259 לנפש).

עלות מחיה נורמטיבית
 Top-Down

 עלויות המחיה בפועל
 של מעמד הביניים
 בישראל

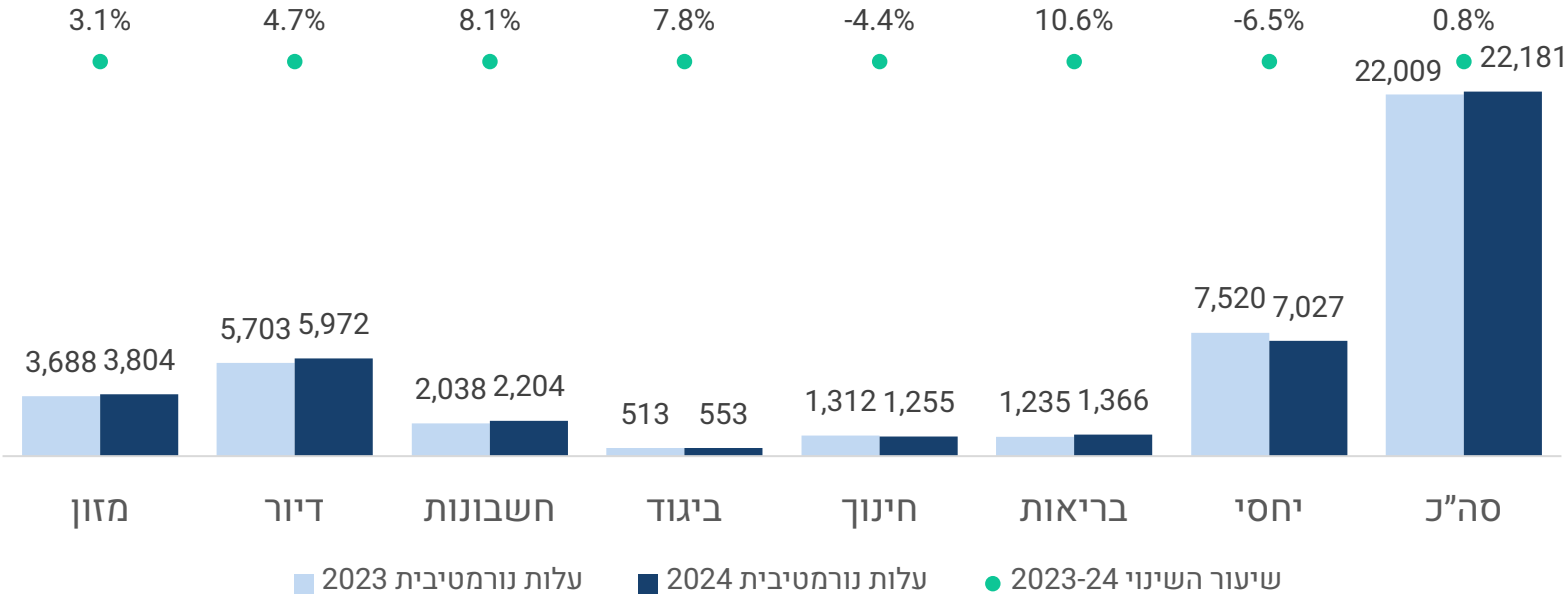
השינוי בעלות המחיה הנורמטיבית לנפש 2023-2024

השינוי בעלות המחיה הנורמטיבית לנפש, נע בין ירידה של 6.5% ברכיב היחסי (משקף העדפות צרכניות), לעליה של 10.6% ברכיב הבריאות.

עלות מחיה נורמטיבית
 Top-Down
 ↓
 עלויות המחיה בפועל
 של מעמד הביניים
 בישראל

השינוי בעלות המחיה הנורמטיבית למשק בית 2023-2024

השינוי בעלות המחיה הנורמטיבית למשק בית,
 נע בין ירידה של 6.5% ברכיב היחסי (משקף העדפות צרכניות), לעליה של 10.6% ברכיב הבריאות.

תוכן עניינים

– עלויות המחייה בישראל 2024 | בצל המלחמה

– עלות מחיה מינימלית ונורמטיבית בישראל

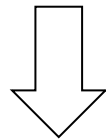
○ מודל עלויות המחיה לתת-SFI

○ **ממצאים עיקריים**

ממצאים עיקריים

עלות מחיה נורמטיבית

Top-Down

עלויות המחיה בפועל
של מעמד הביניים
בישראל¹

עלות מחיה מינימלית

Bottom-up

תמחור כל רכיב ביחס
למחירים והמאפיינים
בישראל

1. לפי המסמך Under Pressure: The Squeezed Middle Class של ה-OECD, מעמד הביניים הבינוני נקבע לפי 100-150% מההכנסה החציונית לנפש בישראל. לכן, מטעמי שמרנות נתייחס למעמד הביניים כמי שמכניס 100-125% מההכנסה החציונית לנפש בישראל. בתקנון נתוני הלמ"ס לשנת 2024, מעמד הביניים הבינוני מגולם בהוצאה הממוצעת של עשירונים 6-8.

עלות מחיה נורמטיבית
Top-Down
↓
עלויות המחיה בפועל של מעמד הביניים בישראל¹

עלות מחיה מינימלית
Bottom-up
↑
תמחור כל רכיב ביחס למחירים והמאפיינים בישראל

השוואת עלויות המחיה

עלות נורמטיבית		עלות מינימלית		רכיבים
למשק בית (2 הורים, 2 ילדים)	לנפש	למשק בית (2 הורים, 2 ילדים)	לנפש	
3,804	1,486	3,774	1,092	מזון
5,972	2,333	3,870	1,950	דיוור
2,204	861	1,266	494	חשבונות
553	216	445	174	ביגוד
1,255	490	907	354	חינוך
1,366	534	548	177	בריאות
7,027	2,745	2,806	1,113	יחסי
22,181	8,665	13,617	5,355	סה"כ

ההוצאה הנורמטיבית גדולה בכ-1.62 מההוצאה המינימלית
בשנה שעברה הפער עמד על כ-1.7*

השוואת יחסי עלות:

עלות נורמטיבית עלות מינימלית

עלות מחיה נורמטיבית Top-Down ↓ עלויות המחיה בפועל של מעמד הביניים בישראל	עלות מחיה מינימלית Bottom-up ↑ תמחור כל רכיב ביחס למחירים והמאפיינים בישראל
--	---

השוואת עלות נורמטיבית/מינימלית בין 2023-24 החרגת הרכיב היחסי

משק בית	נפש	שנה
1.43	1.42	2023
1.40	1.40	2024

עם זאת, בנטרול הרכיב היחסי - נשמר פער נורמטיבי/מינימלי דומה בין השנים, הנאמד בכ- 1.41

השוואת עלות נורמטיבית/מינימלית בין 2023-24 תרחיש בסיס

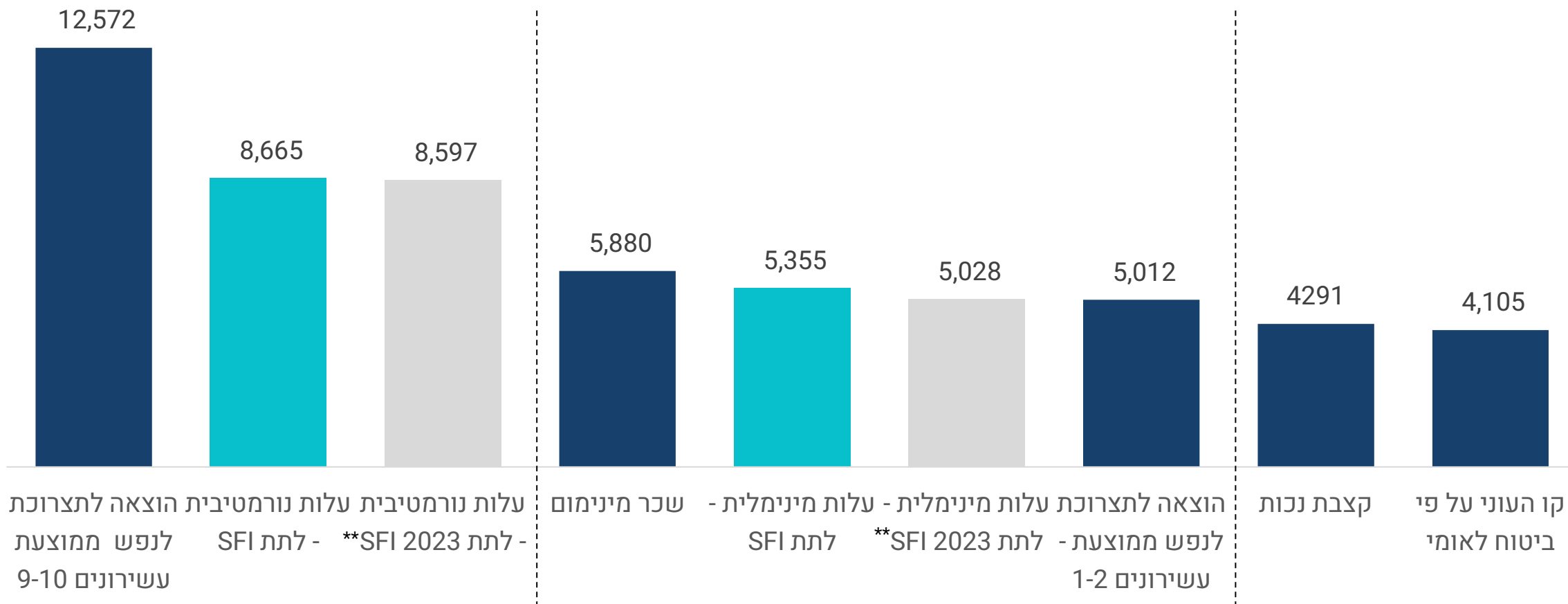
משק בית	נפש	שנה
1.73	1.71	2023
1.63	1.62	2024

ללא נטרול הרכיב היחסי, הפער בין הנורמטיבי למינימלי עומד על 1.62 בשנת 2024, כלומר ביחס לשנה שעברה בה עמד הפער על כ-1.72 - נראה כי הפערים בין העלויות הצטמצמו בכ-5%

השוואת עלויות המחיה לנפש לתת-SFI

מחירי 2024*

<p>עלות מחיה נורמטיבית</p> <p>Top-Down</p> <p>↓</p> <p>עלויות המחיה בפועל של מעמד הביניים בישראל</p>	<p>עלות מחיה מינימלית</p> <p>Bottom-up</p> <p>↑</p> <p>תמחור כל רכיב ביחס למחירים והמאפיינים בישראל</p>
--	---

עלות נורמטיבית הוצאה לתצרוכת - לנפש ממוצעת עשירונים 9-10

שכר מינימום - עלות מינימלית - עלות מינימלית - לנפש ממוצעת עשירונים 1-2

קצבת נכות - קו העוני על פי ביטוח לאומי

*לפי מדד המחירים לצרכן, אוגוסט 2024
 **מדד עלות מחייה 2023 המעודכן, במחירי 2023
 הוצאה לתצרוכת לפי עשירונים - סקר משקי הבית, 2021 מתוקנן למחירי 2024
 קו העוני - נתוני 2022, מתוקנן למחירי 2024
 קצבת נכות ושכר מינימום - נתוני 2024

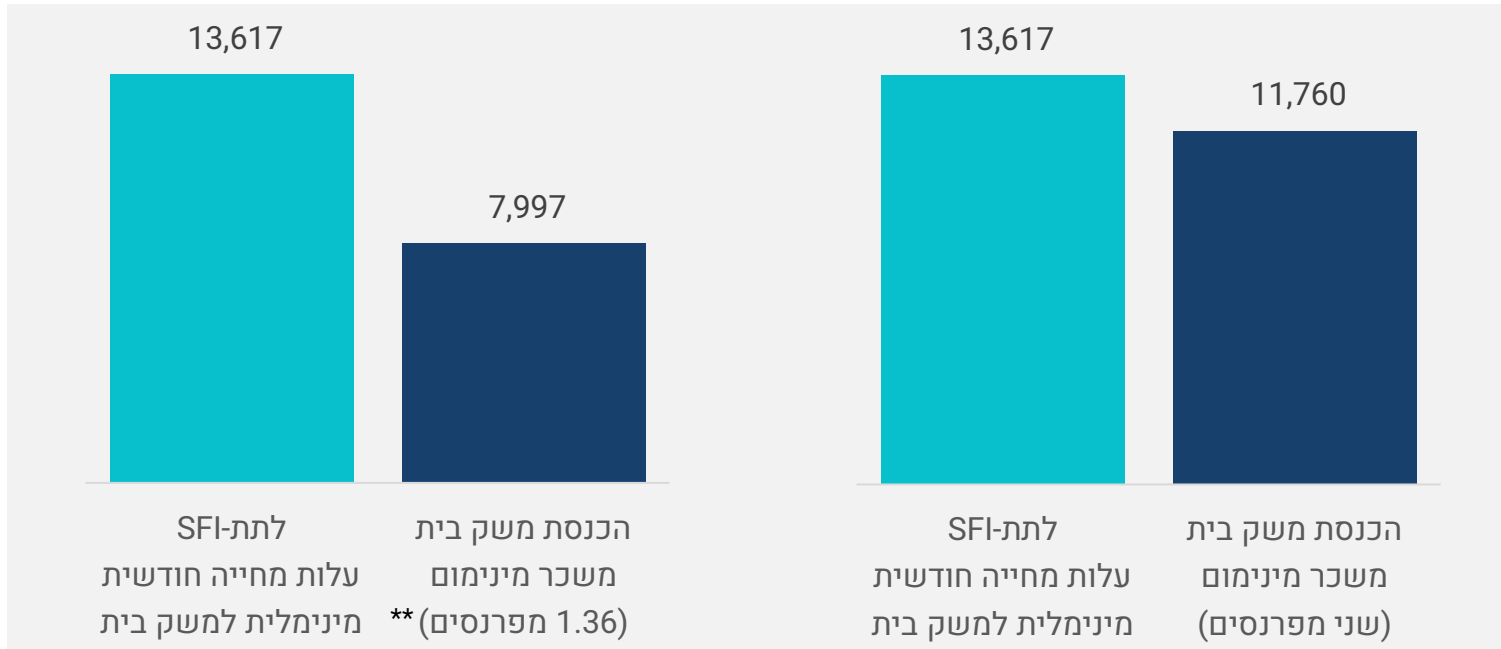
השוואת עלויות המחיה לתת-SFI

מחירי 2024*

עלות מחיה נורמטיבית
Top-Down
↓
עלויות המחיה בפועל של מעמד הביניים בישראל

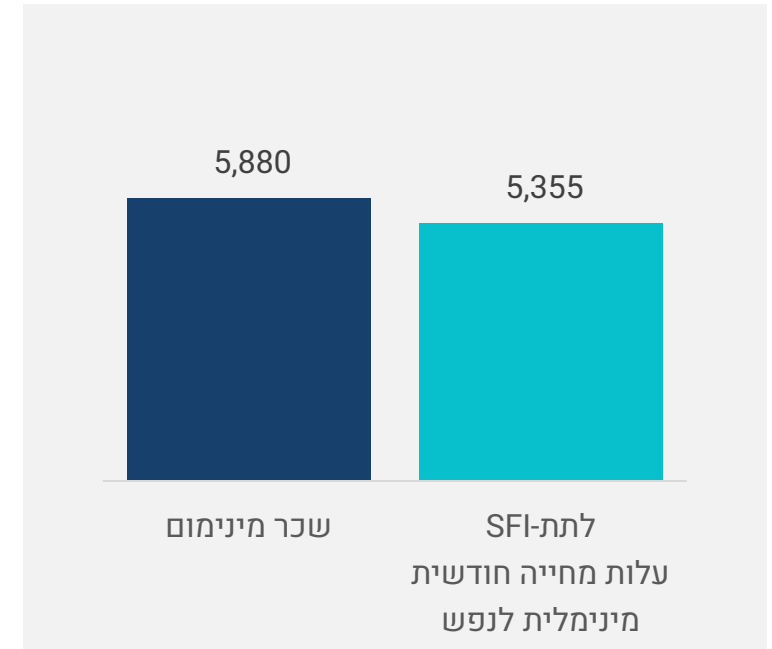
עלות מחיה מינימלית
Bottom-up
↑
תמחור כל רכיב ביחס למחירים והמאפיינים בישראל

עלות מינימלית למשק בית מול שכר מינימום

עלות המחיה המינימלית למשק בית גדולה פי 1.7 מהכנסת שכר מינימום לפי מספר המפרנסים הממוצע (1.36), לעומת 2023* בה היחס היה 1.59**

עלות מינימלית לנפש מול שכר מינימום

היחס בין שכר המינימום לעלות המחיה המינימלית ירד מ-10.8% ב-2023* ל-9.8% ב-2024

היחס בין עלות המחיה המינימלית להכנסת שכר מינימום על ידי 2 מפרנסים עלה מ-14.3% ב-2023* ל-15.8% בשנת 2024

*עלויות מתוקנות למדד עלות המחיה המינימלית 2023 המעודכן על פי סקר הוצאות משקי הבית, מספר המפרנסים בשנת 2021 עומד על 1.28, כאשר בשנת 2019 המספר עמד על 1.44. מטעמי שמרנות ובהנחה ששנת 2021 מייצגת תקופת פוסט-קורונה, בחנו את ממוצע מספר המפרנסים של השנים.

תובנות מרכזיות

1. **קיים בישראל פלח אוכלוסייה שעל אף שאינו מוגדר כעני על פי הביטוח הלאומי, בפועל חי בעוני.** משקי בית בישראל שהכנסתם לנפש הינה מעל קו העוני כפי שמוגדר על ידי הביטוח הלאומי (4,105 ש"ח) אך נמוכה מעלות המחיה המינימלית לאדם (5,355 ש"ח).
2. **קצבת הנכות בישראל אינה מספקת את הצרכים הבסיסיים למחיה.** קצבת הנכות גבוהה ב-4.5% בלבד מקו העוני של הביטוח הלאומי, ונמוכה בכ-20% מעלות המחיה המינימלית לנפש על פי מודל לתת-SFI.
3. **בקרב משקי בית עם ילדים, שכר המינימום אינו מאפשר את הצרכים הבסיסיים למחיה.** על אף שבהשוואת שכר המינימום לעלויות המחיה לנפש ישנה הלימה בין גובה הסכומים, בשקלול ילדים ומס' מפרנסים – השתכרות בשכר מינימום אינה מאפשרת תנאי מחיה מינימליים. להוסיף התיחסות על התרחבות/צמצום ביחס לשנה שעברה
4. **עלות המחיה המינימלית עלתה סה"כ בכ-6.7% ביחס לשנה שעברה*, כמעט פי 2 מהגידול במדד המחירים שעומד על 3.6%** - מרבית הגידול נובע מעלייה במחירי המזון, דיור וחשבונות, והרכיב**

היחסי***

תובנות מרכזיות

4. עלות המחיה הנורמטיבית עלתה ב-0.8% ביחס לשנה שעברה*. בניתוח מאפייני השינוי עולה כי **נטרול הרכיב היחסי**, המשקף העדפות צרכניות, מביא **לעלייה של 4.6% בהוצאה הנורמטיבית**. עלות זו מבוססת על ההוצאה בפועל של משקי הבית בשנת 2021 (בקידום למחירי 2024) ועל כן, משקף הדבר **שינוי של ההעדפות הצרכניות של משקי הבית בישראל בעקבות הקורונה**

5. העלות הנורמטיבית למחיה, המשקפת את ההוצאה הנדרשת למחיה בהתאם לצרכי משק הבית, גבוהה בכ-63% מעלות המחיה המינימלית. אף שהעלות המינימלית מאפשרת מחיה בסיסית, העלות הנורמטיבית, המשקפת את הוצאות מעמד הביניים הבינוני ובכך את עלויות המחיה הרצויות בפועל, גבוהה משמעותית. **בשנת 2023* פער זה עמד על כ-73%, ולכן נראה כי הצטמצם.** עם זאת, שינוי זה נובע בעיקרו מהיקף ההוצאה ברכיב היחסי, כלומר משקף שינוי בהעדפות צרכניות. **בנטרול השפעתו בשני המדדים, הפער בין ההוצאה הנורמטיבית למינימלית נותרת דומה בין השנים ועומד על 41%.**

איתן אחימן
Analyst
Eitan@sfi.org.il

דפנה קידר
Analyst
Dafnak@sfi.org.il

אחינועם זיגל
Director, Economics
Achinoam@sfi.org.il